

ECO'R WYDDFA

RHIF 39

GORFFENNAF 1979

Pris: 12c

GWAITH I'N POBL— RWAN

Mae un allan o bob saith o bobl ieuanc Gwynedd allan o waith ar hyn o bryd ac mae'r sefyllfa'n debyg o waethygu'n arw o hyn ymlaen. Dyna'r neges dorcalonius a leisiwyd mewn cynhadledd arbennig a drefnwyd yn Llanberis ddydd Sadwrn, Mehefin 15 i geisio darganfod ateb i'r broblem, a hynny'n fuan.

Mae 900 o bobl ifainc Gwynedd allan o waith. Sut y gellir datrys y fath broblem? A oes yn rhywle unrhyw lygedyn o obaith? Beth fedrwn ni ei wneud dros y tymor byr i gynnig rhyw fath o feddyginiaeth? Dyna'r math o gwestiynau y ceisiwyd cael hyd i atebion iddynt.

Wedi iddo sôn am y ffigurau di-waith presennol, a'r ffaith drist ychwanegol nad oedd unrhyw arian ychwanegol o'r llywodraeth yn debyg o fod ar gael, esboniodd Gareth Williams o'r Comisiwn Adnoddau Dynol, fod cynlluniau ar droed ar hyn o bryd i addasu cynllun gwaith gweithdy hyfforddi'r comisiwn ym Mangor i gyfarfod ag anghenion uniongyrchol y sefyllfa ddi-waith leol. Er enghraifft, ar yr ochr amaethyddol, 'roedd y gwaith yn mynd yn ei flaen i ymchwilio i geisio gwneud cynhyrchu llysiau o'r ardd ar raddfa fasnachol. Dyma'r math o arbrawf fyddai'n asio i fewn yn hwylus i'r math o batrwm y byddem yn dymuno'i weld yn parhau yng nghefn gwlad Cymru.

Taro nodyn digalon wnaeth Iorwerth Ellis o Gynllun Trydan Dinorwig, a dweud fod diweithdra yn anorfod ac y dylem oll wynebu hynny'n llawen! Teg dweud na chafodd sylwadau'r Br. Ellis fawr iawn o groeso gan y cynrychiolwyr. Ond 'roedd yn gobeithio y byddai cynlluntrydan Llanberis yn gyfrwng i feithrin crefftau y byddai eu hangen ar y rhai oedd nawr yn gweithio yno i fentro arni a chychwyn eu busnesau eu hunain, unwaith y deuai'r gwaith presennol i ben.

Gan Prys Edwards o Fwrdd Cefn Gwlad Cymru a Huw Jones o Gwmni Sain y cafwyd y syniad mwya' gwreiddiol yn y gynhadledd sef y posibilrwydd y gellid ysbrydoli pobl chweched dosbarth ein hysgolion uwchradd i gychwyn eu busnes eu hunain ar ôl gadael ysgol. I wneud hyn 'roedd yn rhaid

cael yr ieuencid i gychwyn mentrau bach eu hunain yn eu hysgolion drwy gynhyrchu'r teclyn hwn a'r teclyn arall, ac wedyn eu gwerthu'n lleol. MENTRA oedd y disgrifiad a roddwyd gan y ddau ŵr busnes llwyddiannus i ddisgrifio'r cynllun a allai, yn eu barn hwy, danseilio'r 'taeogrwydd' sydd wedi ein nodweddu am yn llawer rhy hir ym myd busnes.

Dywedodd Osborn Jones o Landwrog, a oedd, ar y cyd ag Aelod Seneddol yr etholaeth, Dafydd Wigley, wedi trefnu'r gynhadledd, fod angen defnyddio myfyrwyr y prifysgolion i gynorthwyo gyda'r gwaith o fasnachu unrhyw gynnyrch o gefn gwlad Cymru.

Dywedodd Dr. Eurwyn L. Evans o Gyngor Gwynedd fod ganddo ar hyn o bryd hyd at gant o bobl leol ar ei lyfrau yn awyddus i gychwyn busnes, ond nad oes cyfalaf nac adeiladau addas ar gael ar eu cyfer. Dylai Addysg Oedolion, yn ei farn ef, fedru dysgu mwy nag a wnaed hyd yma ynglŷn â diwydiant, astudiaethau busnes ac ati. Gallai addysg lawnach, yn ei farn ef, greu'r hinsawdd briodol ar gyfer unrhyw adferiad y gobeithiai fyddai'n digwydd cyn hir yn ein hardaloedd. Pwysleisiodd John Elfed Jones o Gwmni Aliwminiwm Môn fod angen am fwy o waith ymchwil i'r defnyddiau crai a ddefnyddir gan gwmnïau lleol; dangosai hyn yn union beth fyddai'n werth ei gynhyrchu yn ein hardaloedd.

Ni fedrodd Awdurdod Datblygu Cymru ddanfod unrhyw gynrychiolydd i'r gynhadledd a fedrai siarad gydag awdurdod yn y maes dan sylw, a hwyrach fod hynny ynddo'i hun yn dangos nad oddi wrth gyrff canolog y llywodraeth y gellir disgwyl ymwared i'r sefyllfa sy'n ein hwynebu. Mae'r dyfodol yn hytrach yn ein dwylo ni'n hunain ac mae unrhyw adfywiad yn mnd i ddibynnu ar ein gweith-

(Parhad ar dudalen 2)

COFIWCH —

nad oes rhifyn mis Awst
o'r Eco.
Bydd y nesaf yn ymddangos
ar Awst 30.
Deunydd i law
Awst 22.
Gwyliau hapus i bawb
a phob hwyl yn yr
Eisteddfod!

RHIFYN YR HYSBYSEBION

Ymddiheurwn am y nifer
fwy nag arfer o
hysbysebion y tro hwn.
Manteisiodd llawer ar y
cyfle i hysbysebu yn ein
rhifyn diwethaf cyn
gwyliau'r haf. Hyderwn na
fydd hyn yn amharu'n
ormodol ar eich mwynhad
o'i ddarllen.

CYDNABOD WILLIAM VAUGHAN JONES

Ysgrifennodd y Dr. John Gwilym Jones, Groeslon, Ddrama Gomisiwn Eisteddfod Genedlaethol Caernarfon 1979 fel teyrnged i Mr William Vaughan Jones, cyfaill agos iawn iddo.

'Roedd Wil Vaughan yntau yn ddramodydd. Enillodd ar ysgrifennu drama yn Eisteddfod Genedlaethol Llandybïe 1944 ac fe'i perfformiwyd yn y Waunfawr yn 1945. Yn y darlun gwelir y cwmni o'r Waun a berfformiodd y ddrama, 'Brwyn ar Gomin,' am y tro cyntaf yn y pentref.

Rhes ôl: Y Parch. D. J. Lewis, J. Awstin Jones, T. H. Williams, Robert Morris Jones, John Leathy Jones, Emlyn Davies, Wil Vaughan Jones.

Blaen: R. Gwynn Davies, Mrs Mwynwen Jones, Miss Gwladys Lewis, Mrs Winnie Lloyd Jones, James Ll. Williams.

Cofia darllenwyr Eco'r Wyddfa am ddiddordeb arbennig y diweddar Mr William Vaughan Jones yn hanes ardal Waunfawr ac am ei ddramâu a'i ddarlithoedd yn ymwneud â'r hanes hwnnw. Gadawodd nodiadau yn ymwneud â'i ymchwiliadau ac mae ei weddw, Mrs Mary Vaughan Jones wedi gwneud casgliad o'r nodiadau a chyhoeddi llyfryn sydd ar werth am £1 — yr elw i'w gyflwyno i Gronfa Eisteddfod Genedlaethol Caernarfon.

Mae'r llyfryn yn cynnwys copïau o hen ddarluniau ynghyd â disgrifiadau o adeiladau cynnar, ac mae yn sicr o fod o ddiddordeb arbennig iawn i unrhyw un sydd â chysylltiadau â'r pentref. Gellir cael y llyfr gan Mrs Mary Vaughan Jones, Hafod-y-coed, Waunfawr.

(Mwy o fanylion ar dudalen 11)

Y TLWS I GENOD LLANBÉR

Tîm pêl-droed merched Llanberis gipiodd Dlws Eco'r Wyddfa yng Ngharnifal Llanrug ar ôl gêm gyffrous yn erbyn merched Cwm-y-glo. Mr John Williams, Gweledfa, cadeirydd Pwyllgor y Carnifal sy'n cyflwyno'r Tlws i Mrs Ann Jones, capten y tîm buddugol.

ECO'R WYDDFA

RHIF 39 GORFFENNAF 1979

Argraffwyd gan Wasg Gwynedd
Nant Peris

Cyhoeddwyd gyda chymorth
Cymdeithas Gelfyddydau
Gogledd Cymru

SWYDDOGION A GOHEBWYR

**GOLYGYDD NEWYDDION CYFF-
REDINOL:** Twrog Jones, 23 Glan-
ffynnon, Llanrug (C'fon 4051)

GOLYGYDD ERTHYGLAU: Arwel
Jones, Gwên-y-Wawr, Llanrug (C'fon
3719)

GOLYGYDD NEWYDDION: Tony
Elliott, Crud y Wawr, Bryneglwys,
Penisrwaun.

GOLYGYDD CHWARAEON: Dafydd
Evans, Sycharth, Penisrwaun.

**TREFNYDD NEWYDDION
YSGOLION:** Iwan Lloyd Williams,
Bryn Idris, Llanberis (Llanberis 515)

DYDDIADUR Y MIS: Miss Jane
Morris, Blodwel, Dôl Elidir, Llanberis
(Llanberis 220)

FFOTOGRAFFWYR: Ifan Parry,
Morwel, Ceunant. (Waunfawr 321)
Gwyndaf Jones, 60 Glanffynnon, Llan-
rug (C'fon 4669)

TREFNYDD HYSBYSEBION: John
Roberts, Bedw Gwynion, Llanrug.

TREFNYDD GWERTHIANT: Ian
Pierce, Swyn-yr-Awel, Llanrug (Caer-
narfon 3776).

FRYSORYDD: Gwyn Oliver Jones,
58 Pentre Helen, Deiniolen.

TREFNYDD GWERTHIANT POST :
Mrs. M. Evans, "Lloc", Llanrug.

GOHEBWYR PENTREFI: Dyma'r
bobl i gysylltu a nhw yn eich ardaloedd
BETHEL: Geraint Elis, Sycharth,
(Portdinorwic 726)

BETWS GARMON: Mrs. Brenda Jones,
Bryn Tegid (Waunfawr 294)

BRYNREFAIL: D.G.Ellis, Gweledfa,
Brynrefail (Padarn 223)

GEUNANT: Ifan Parry, Morwel (Waun-
fawr 321)

CWM-Y-GLO: Mr. Dafydd Price,
Ty Capel, Cwm-y-glo. (Llanberis 550)

DEINIOLEN: Meirion Jones, Minafon,
Clwt-y-bont. (Llanberis 452).

DINORWIG: O.R.Williams, 2 Bro
Elidir (Llanberis 671)

LLANBERIS: Mrs. Siân Thomas,
Foelas, Stryd Newton (Llanberis 220)

NANT PERIS: T.J. Roberts, Llys Awel

LLANRUG: Mrs. Eirlys Pierce, Swyn
yr Awel, Llanrug. (C'fon 3776)

PENISARWAUN: Leslie Larsen,
Llygad yr Haul, (Llanberis 533)

TAN Y COED: Miss Megan Humph-
reys, 4 Tai Tan y Coed (W'fawr 355)

TREFNYDD PLYGU: Gwyndaf
Hughes, 20 Glanffynnon, Llanrug.

TREFNYDD BUSNES: Goronwy
Hughes, Eithinog, 14 Afon Rhos,
Llanrug.

RHIFYN NESAF ALLAN AWST 30

DINORWIG O DAN EIRA

Hogiau'r chwarel garcharwyd - ag eira,
Eu goror dlos guddiwyd;
Er pae ac aur pwy a gwyd
O'i wely cu a'i aelwyd?

Chwerw le hyl yw chwarel iâ,
Llechi oer a lluwch eira!

Glan Rhyddallt (Chwef, 1944)

LLYTHYRAU

Gwyndy
Ffordd Bethel
Llanrug.

IAITH Y CARNIFAL?

Annwyl Ddarllenwyr,

Roeddwn yn darllen
rhaglen Carnifal Llanrug y dydd
o'r blaen a sylwi ei bod yn ddwy-
ieithog. Does dim rhyfedd fod yr
iaith yn prysur farw yn ein
pentref.

Mae'n rhaid i ni wneud yn
siŵr fod pob digwyddiad
cyhoeddus yn ein hardal yn cael ei
gynnal yn Gymraeg ac yn yr iaith
Gymraeg yn unig. Wrth
ddefnyddio'r ddwy iaith does dim
rhaid i unrhyw estron i'n gwlad
ddysgu Cymraeg gan ein bod ni fel
Cymry yn ddigon gwasaid i
blygu i'r iaith estron honno, sef
Saesneg.

Cafodd Gwenallt ei ysbrydoli
yn farddonol gan ddirywiad yr
iaith yn Rhydcymerau.

Ac erbyn hyn nid oes yno ond coed,
A'u gwreiddiau haerllug yn sugno'r hen
bridd:

Coed lle y bu cymdogaeth,
Fforest lle bu ffermydd,
Bratiaith Saeson y De lle bu barddoni
a diwinydda,
Cyfarth cadnoid lle bu cri plant ac ŵyn
Ac yn y tywyllwch yn ei chanol hi
Y mae ffau'r Minotawros Seisnig."

Dyma dynged yr iaith Gymraeg
yn ardal Llanrug os na fyddwn yn
ofalus.

Yn gywir,
Richard Roberts.

Odessa,
81 Ffordd Derwen,
Y Rhyl.

Annwyl Olygydd,

Yn rhifyn 34 (Chwefror)
Eco'r Wyddfa gwelais lun o
ddosbarth Ysgol Sul Capel Mawr
Llanrug.

Yr wyf bron yn sicr fy mod yn
adnabod dwy o'r merched sydd
yn y llun. Yn y rhes flaenaf, yn
eistedd, yn bumed o'r dde, mae,
yn ôl fy nhyb i, Mrs Ellen Jones,
Didfa. Hi oedd mam fy niweddar
dad, sef Griffith Thomas Jones, a
arferai ganu llawer iawn mewn
eisteddfodau a chyngherddau fel
un o 'Eosiaid Eryri' yn y
blynyddoedd tua 1920-1935.

Hefyd yn y rhes ganol, y
drydedd o'r chwith, credaf fod
Ellen Catherine Roberts, Ty'n
y Coed, hithau heb briodi yr
adeg honno ac yn byw gartre
gyda'i rhieni. 'Roedd hi'n nith
i fy nain, Ellen Jones, Didfa,
gan fod nain yn chwaer i'w thad,
sef Huw Roberts, Ty'n y Coed.

Mrs Hefina W. Marshalsay.

68 Stryd Bangor,
Y Felinheli.

Annwyl Olygydd,

Gwelais ddarlun yn Eco'r
Wyddfa o'r diweddar Mr John
Ivor Jones, Bethel ac eraill. Yr

oedd un gŵr na allech ei enwi.
Tybiaf mai Arfon Thomas o
Dregarth oedd y gŵr hwnnw.
Bu am flynyddoedd yn glerc gyda
Bob Parry a'i Gwmni.

Mae Arfon yn awr yn glerc yn
Swyddfa'r Dref, Caernarfon ac yn
byw yn Stad Tan-y-Bryn, Maes-
geirchen, Bangor.

Yn gywir,
E. E. Thomas.

GAIR O DDIOLCH

Bryn Llwyd,
Stryd Newton,
Llanberis.

Annwyl Olygydd,

Dymuna Mary Roberts,
Eagle House, Abersoch, gynt o
Glanffrwd, Llanberis, ddatgan ei
diolchgarwch mwyaf am yr holl
garedigrwydd a dderbyniodd yn
ystod ei hamser yn Ysbyty Môn
ac Arfon a Bryn Seiont, i bobl
Sarn Bach, Abersoch a Llanberis
ac am y cardiau niferus a gafodd.
Mae hefyd yn diolch o galon i
staff y ddau ysbyty.

E. Griffiths.

Y FLWYDDYN HON CAIFF EI HANRHYDEDDU YN YR ORSEDD.

DIOLCHIADAU

Diolchwn i'r rhai canlynol am eu
cyfraniadau tuag at gynnal costau
argraffu'r Eco.

£1: Mrs M. M. Williams, Orwig
House, Llanrug.

£2: Dienw, Llanrug.

£1: Dienw, Y Gaerwen.

£1: Miss E. Jones, Trelawnyd.

Di-enw, Llanrug, £1.
Mrs Gwyneth Ll. Roberts,
Merddyn Coch, Llanberis, £1.

WYTHNOS GARNIFAL LLANBERIS

NOSON O GÂN

yng nghwmni

CÔR MEIBION Y MOELWYN

Arweinydd y Gân:

Mr. Richard Jones, Llanberis

Organydd:

Mr. Hugh Peris Pritchard.

yng NGHAPEL COCH
NOS SUL, GORFFENNAF 15
am 8.00.

Drysau'n agored am 7.30.

Mynediad trwy raglen

Pris: Oedolion 40c

Plant a Phensiynwyr 20c.

Y PARCH. TERRY THOMAS

Chwi gofiwch lun o'r Parch. Terry
Thomas mewn rhifyn diweddar o'r Eco
yn Llundain gyda rhai o'i ffrindiau
pan ar ymweliad i wrando ar Billy
Graham yn pregethu. Gadawyd enw un
gŵr allan, ond trwy gysylltu â'r Parch.
Terry Thomas, sy'n awr yn byw yn
Aberteifi, dyma ddod o hyd i'r
wybodaeth. Y Cynghorydd Geoffrey
Till o Feddgelert oedd, a dyma lun y
ddau yn bwydo mwy o golomennod.

Dyma lun arall o'r Parch. Terry
Thomas gyda Mrs Thomas, Rhian a
Catrin pan oedd Mr Thomas yn
Llywydd Pwyllgor Cyhoeddusrwydd
Eisteddfod Genedlaethol Caer-
narfon pan oedd yr Ŵyl yma ddiwethaf.

LLANRUG

GWOBRE COF — Yn Eisteddfod Genedlaethol Caernarfon a'r cylch, cynigir y wobwr gyntaf £20 i Gôr Adrodd dros 18 oed gan Gôr Adrodd Llanrug (gynt) er cof am eu harweinydd, y ddiweddar Mrs. Bessie Jones. Os oes rhai o'r cyn-aelodau'n dymuno cyfrannu dylent anfon at Mrs Nan Williams, Pegasus, Maenan Road, Llandudno. Teimla Mrs. Williams hefyd y byddai'n hyfryd pe bai'r cyn-aelodau'n allgyfarfod am sgwrs, ac apelia arnynt i ddod i 'Babell y Cymry ar Wasgar' ar ôl Seremoni'r Cadeirio, ddydd Iau, Diolch yn fawr.

BEDYDD — Dydd Sul, Mai 27 yn Hen Gapel, Llanuwchllyn, bedyddiwyd Sioned Mair, merch fach Dafydd Arfon a Rhian Jones, 3 Stad Minffordd. Gweinyddwyd gan y Parch. W.J. Edwards.

PERSONOL — Balch ydym o groesawu Mrs Louie Pritchard, Gwynfa, gartref o'r ysbyty. Bu am rai wythnosau yn Ysbyty Môn ac Arfon. Da gennym ei bod yn gwella'n foddhaol, a dymunwn iddi adferiad buan i'w llawn iechyd.

Y mae Mrs Nesta Pritchard, Glanfa yn Ysbyty Môn ac Arfon. Anfonwn ein cofion ati gan llyr hyderu y cawn ei chroesawu gartref yn fuan, wedi iddi gael llwyr iachâd.

MERCHED Y WAWR — Aeth y gangen ar wibdaith gyda'r nos ar Fehefin 12 i Faes Artro, Llanbedr, Meirionnydd. Wedi crwydro'r maes a gweld y gwahanol grefftau cafwyd swper blasus. Dechreuau'r tymor nesaf ar yr ail nos Fawrth ym mis Medi. Croeso cynnes i aelodau newydd. Gwnaed y trefniadau gan yr ysgrifennydd, Mrs Beth Ann Williams, Disgwylfa.

Y SEINDORF — Er gwaethaf y tywydd mawr cychwynnodd y Seindorf ar weithgareddau'r haf yng Ngharnifal Pwllheli, ddydd Llun, Mai 29. Cymerasant ran yng Nghymanfa Ganu dechrau'r Wythnos Garnifal a gynhaliwyd yng Nghapel Mawr, Llanrug nos Sul, Mehefin 10. Hwyl hefyd a arweiniodd orymdaith y carnifal drwy'r pentref ddydd Sadwrn, Mehefin 16, ac yna difyrur'r dorf rhwng y cystadlaethau. Byddant yn cystadlu yn yr Eisteddfod Genedlaethol ac maent eisoes wedi dechrau ymarfer y darn.

SYMUD ARDAL — Yn ystod mis Gorffennaf bydd Mr a Mrs Ifan R. Roberts, Tŷ Capel Mawr (Ifan a Catrin i lawer ohonom) yn symud i fyw i'w cartref newydd 'Fronidion', Llanfihangel Glyn Myfyr. Derbyniodd Mr Roberts alwad i fugeilio Gofalaeth o Eglwys Presbyteriaidd yng nghylch Llanfihangel a bydd yn dechrau ar ei waith ar ôl cwblhau ei flwyddyn o Gwrs Bugeiliol yn y Coleg Diwinyddol, Aberystwyth ym Medi 1980. Yn y cyfamser byddant yn byw yn nhŷ gweinidog yr ofalaeth. Yn ddiweddar, cafodd Mrs Catrin Roberts swydd athrawes Ffrangeg ac Ysgrythur yn Ysgol Maes Garmon, Yr Wyddgrug. Gofid gennym golli o'n plith ddau a roes gyfraniad mor helaeth i fywyd yr ardal yn ddiwylliannol a chrefyddol, a dymunwn yn dda iawn iddynt yn eu cylch newydd.

BEDYDD — Yng ngwasanaeth y plant bu sacrament o fedydd pryd y bedyddiwyd Huw Tegid, baban Mr a Mrs Tegid Roberts, Arwel, Pontrhythallt. Gwasanaethwyd gan y gweinidog y Parch. W. O. Roberts.

GWOBROWYO — Yng Nghapel Pontrhythallt brynhawn Sul, Mehefin 24 cyflwynodd y Parch. W. O. Roberts wobrau o lyfrau i'r plant canlynol a fu'n llwyddiannus yn yr Arholiad Ysgrifenedig a Llafar yn Nosbarth Caernarfon. Gwen Lloyd Williams, Jean Roberts, Dianne, Sharon ac Ian Thomas, Martin a Marian Roberts,

Ieuan ac Iolo Griffith, Martin Reed Davies, Iwan Llŷr a Rhodri ap Llwyd. Bu Mrs Nesta Pritchard, Mrs M. Lloyd Williams a Mrs E. Whiteside Thomas yn llwyddiannus yn nosbarth yr oedolion. Llonyfarchiadau iddynt i gyd.

PRIODAS — Yng Nghapel Gorffwysfa, Llanberis ddydd Sadwrn, Mai 26 priodwyd Miss Gwenda Hughes, merch Mr a Mrs Alun Hughes, 9 Rhes y Faenol, Llanberis a Mr Iwan Gwnfa Roberts, mab y Parch. a Mrs H. Gwynfa Roberts, Manceinion. Gwasanaethwyd gan dad y priodfab a'r Parch. Marcus Robinson, B.D., Llanberis. Yr organydd oedd Mr Ceris Gruffydd, B.A. Croeso i Iwan a Gwenda i'w cartref newydd, Pendyffryn, 4 Stad Tal-y-bont, a dymunwn bob bendith a hapusrwydd iddynt i'r dyfodol. Athrawes yn Ysgol Syr Hugh Owen, Caernarfon yw Mrs Roberts ac mae Mr Roberts ar staff Ysgol Dolbadarn, Llanberis.

FFAIR HAF — Cofiwch am Ffair Haf Rigarug a gynhelir drwy garedigrwydd y perchnogion yng Ngerddi Bryn Bras ddydd Sadwrn, Mehefin 30. Bydd Seindorf Arian Llanrug, y Dawnsyw Morris, Parti Dawnsio Gwerin yr Ysgol Gynradd yno, ynghyd â stondinau, gemau ar gyfer y plant a lluniaueth ysgafn. Dechreuir am 2 o'r gloch. Os bydd y tywydd yn anffafriol — cafwyd caniatâd caredig Mr Elfyn Thomas, Prifathro Ysgol Brynrefail i ddefnyddio'r neuadd.

GŴYL GORAWL ERYRI — Cynhaliwyd Gŵyl Gorawl Eryri yn Eglwys Sant Mair Bangor, ar nos Iau y Dyrchafael gyda Mr. James Griffiths, Glasinfryn yn arwain. Bu i amryw o aelodau Eglwys Sant Mihangelfod yn bresennol yn yr Ŵyl. Rheithor Llanrug oedd yn arwain Gŵyl y Plant ar y Sul wedi'r Dyrchafael yn Eglwys Sant Mair. Gwobrwywyd a ganlyn yn yr ŵyl am arholiadau llafar ac ysgrifenedig — 10—12 oed: Terisa Gardiner, Marion Jones a Peter Lloyd Jones ac yr oeddynt ymysg y goreuon drwy'r rhanbarth. Dan 4 oed: Michael Wyn Jones, Dan 5 oed: Lois Pritchard, Bethan Lloyd Roberts, O 5 i 6: Nichola Jones, Carolyn Jones; o 6 i 8: Iona Pritchard, Sandra Wyn Jones; o 8 i 10: Gwawr Owen, Llinos Davies, Nis Wyn Jones, Christopher Gardiner, Alan Jones, yr oll ohonynt yn cael tystysgrif gyda seren aur.

ADRE'N ÔL — Da ydyw gweld Mrs R. J. Williams, Tremallt wedi dod adre'n ôl o Ysbyty Abergele ar ôl cyfnod yno yn ceisio adferiad. Hyderwn y bydd y driniaeth a gafodd yno yn llwyddiannus ac y gwelwn hi o gwmpas yr ardal eto. Deallwn hefyd fod Mrs Morris, Erw Hywel wedi dod adref o Ysbyty Dewi Sant, Bangor, a hyderwn y caiff hithau feddyginiaeth

O'R YSBYTY — Balch ydym o groesawu Mrs Ellen Williams, Tremallt ar ei dychweliad adref o Ysbyty Abergele. Hyderwn yn fawr y bydd iddi gael adferiad buan i lawn iechyd.

BABAN NEWYDD — Llonyfarchwn Mr a Mrs Peter Bolton, 19 Stad Tal-y-bont ar enedigaeth eu geneth fach gyntafanedig, Heledd Angharad.

PENODIAD — Balch ydym o gael llonyfarch y Parch. D. H. Owen (mab Mr D. Glynne Owen a'r ddiweddar Mrs Menai Owen, Llŷs Eryri) ar ei benodiad i'r swydd o Ysgrifennydd amser llawn Bwrdd y Cenhadaethau yn Eglwys Presbyteriaidd Cymru yng Nghaerdydd. Yn ystod y 13 mlynedd diwethaf bu Mr. Owen yn Gaplan Canolfan Ieuenctid Coleg y Bala. Iddo ef yr ymddiriedwyd y gwaith anodd o osod sylfeini'r Mudiad Ieuenctid yn y Bala, a chyflawnodd ei waith yn hynod effeithiol. Bu ei weinidogaeth arbennig yn fendith fawr i gannoedd o bobl ieuainc ei enwad ac eraill o gylch eang. Bydd y Parch. a Mrs D.H. Owen, Rhys a Rhian yn symud i Gaerdydd ym mis Gorffennaf. Bydd Cyfarfod Ymadawol yng Ngholeg y Bala am 7 o'r gloch, nos Wener, Gorffennaf 13 pryd y bwriada nifer o aelodau Eglwys Pontrhythallt (ac eraill os dymunant) fynd yno i ddymuno yn dda iddynt.

ANRHEGU — Yng Nghapel Pendref, Eglwys Unedig yr Annibynwyr, Bangor yn ddiwedd bu cyfarfod gan Undeb yr Annibynwyr. Rhoddwyd anerchiadau gan y Dr. Tudur Jones a'r Parch. Hugh John Hughes ac eraill. Yn ystod y cyfarfod cyflwynwyd anrheg werthfawr o set radio VHF gan y Cadeirydd Mr J. Elwyn G. Roberts, y Bontnewydd i Mr. T.W. Thomas, Berwyn, Pontrhythallt. Ac ar ran Cwrdd Chwarter Gogledd Arfon talwyd teyrnged uchel i wasanaeth Mr Thomas fel aelod a thrysorydd am y cyfnod maith o ddeng mlynedd ar hugain. Heblaw bod yn drysorydd bu hefyd yn aelod gwerthfawr mewn amrywiol ffyrdd o Bwyllgor Gwaith yr Undeb. Siaradwyd gan amryw a diolchodd Mr Thomas i bawb.

GWOBROWYO YN ENGEDI — Llonyfarchiadau i'r canlynol o Ysgol Sul Capel Mawr a fu'n llwyddiannus yn yr Arholiad Llafar. Gwobrwywyd hwy yng Nghapel Engedi, Caernarfon: Ceryl Mair Roberts, Nia Gwawr Jones, Ellen Parry, Iola Thomas, Wayne Kift, Ffion Ll. Williams, Robert Ian Parry, Lowri Roberts, Cemlyn M. Jones, Richard Glaister, Lowri Williams, Dawn Roberts, Nia Wyn Jones, John Eilian Griffiths, Leri Gwenan, Siân Gwyn Jones, Sandra McGuiness, Michelle Jones, Karen Jones, Siôn Dafydd Williams, Bryn Parry Jones, Nick Cropper, Adrian Wyn Evans, Ian W. Parry, Bryn C. Thomas, Gwen Roberts, Iolo Eilian ac Eilir Jones.

CYDNABOD CYDYMDEIMLAD — Dymuna Mr Ceris Gruffydd, Aberystwyth a theulu Hedsor Villa, Llanrug ddiolch o galon i bawb am bob arwydd o gydymdeimlad a ddangoswyd atynt yn eu profedigaeth o golli mam a chwaer, Diana Whiteside Griffith, Porthmadog.

DIOLCH — Dymuna Megan Williams a'r teulu, Tan-y-gaer, Pontrhythallt ddiolch yn fawr i deulu a chymdogion a chyfeillion am y caredigrwydd a'r

cydymdeimlad a ddangoswyd tuag atynt yn eu profedigaeth o golli mam a nain annwyl. Diolch yn arbennig i'r Parch. W. O. Roberts ac i Mr Glynne Owen am eu ffyddlondeb iddi. Derbyniwyd cyfanswm o £80 tuag at Gymdeithas y Deillion.

Dymunir yn dda i Eleri, merch Mrs Williams sy'n dechrau cwrs SRN yn Ysbyty Brenhinol Alexandria, y Rhyl.

CEFNOGWCH EIN HYSBYSEBWYR

HWYL YNG NGHARNIFAL LLANRUG

Niwc a Mac(s) Boycel

Dydi'r anghenfil o Notre Dame yn dychryn dim ar rai o genod Llanrug.

Mascot i'r dawnsyw Morris?

Mynnwch eich
PAENT a PHAPUR PAPURO
oddi wrth

E. WILSON HUGHES
84 Stryd Fawr
LLANBERIS

Ffôn: Llanberis 491

MELYSION A BACO AR WERTH HEFYD

LLANBERIS

ANRHEGU — Mewn swper a drefnwyd yng Ngwesty Gallt y Glyn gan bwyllgor lleol yr Eisteddfod Genedlaethol anrhegwyd Miss Morris, Ysgrifennydd y pwyllgor, am ei gweithgarwch diflino yn ystod y flwyddyn. Cyflwynwyd yr anrheg iddi gan gadeirydd y pwyllgor, sef Mr Gwynfor Williams, Stryd Newton.

LLONGYFARCHIADAU — i Miss Mary Wyn Owen, Coed Mawr ar ei phenodiad yn athrawes Hanes yn Ysgol y Berwyn, y Bala; hefyd Miss Ellen Roberts, Myrddyn Coch ar ei phenodi yn athrawes Ceginio yn ysgol Porthmadog.

CLWB ERYRI — Un pnawn Sadwrn bu aelodau Clwb Eryri am drip i'r Bala a chafwyd amser difyr iawn.

YN GWELLA — Da deall fod Mrs Nora Parry, Maes Padarn yn gwella; hefyd Mr John Roberts, Maes Padarn sydd yn yr ysbyty ym Mangor. Hefyd Mrs William Jones, Ffordd Padarn, sydd yn yr ysbyty ym Mangor.

UNDEB Y MAMAU — Yn ystod wythnos gyntaf y mis cynhaliwyd cyfarfod o Undeb y Mamau dan lywyddiaeth y Canon Alun Jones. Mwynhawyd araith ddifyr iawn gan Mrs Elwyn Roberts, Glan Ogwen ar waith yr Undeb yn y gwledydd pell.

Gorfu i Mrs G. O. Edwards roi'r swydd o ysgrifennydd i fyny oherwydd gwaelled ei phriod. Diolchwyd yn gynnes iawn iddi am lafur diwyd am flynyddoedd. Penodwyd Mrs Deuness Hughes, Tan-y-Pant yn ysgrifennydd.

CLWB YR HENOED — Pnawn Sadwrn, Mehefin 15 trefnwyd trip i 140 o'r pensïynwyr i Landudno. Cafwyd pnawn difyr a mwynhawyd y cyfan gan y pensïynwyr i gyd.

CLWB Y MAMAU IFANC — Trip gyda'r nos a drefnwyd gan aelodau Clwb y Mamau Ifanc. Aethpwyd i Landudno i fwynhau noson ddifyr yn y theatr.

CLWB METHEDIG — Dydd Llun diwethaf, cyfarfu aelodau'r Clwb dan lywyddiaeth Mrs Ray Williams. Estynnwyd croeso i bawb gan Matron A. M. Jones a rhoddwyd y lluniaeth gan Mrs Jones, Delfryn a Mrs Helen Morris, Oakfield.

CYMANFA BREGETHU — Yr ail Sul o'r miscynhaliwyd Cymanfa Bregethu Flynnyddol Nant Padarn. Pregethwyd gan y Parch. Eifion Powell, Wrecsam a'r Parch. J. Alun Roberts, Llandudno.

MARWOLAETHAU — Yn Ysbyty Eryri ar Fai 31 bu farw Mrs Catherine Roberts, 25 Dôl Eilian, yn 60 oed. Bu'n wael am amser maith a dioddefodd salwch blin yn dawl a dirwgnach. Cydymdeimlir â'i merch, Mrs Brymer Jones a'r teulu i gyd yn eu profedigaeth.

Yng Nghartref Pen-gwaith bu farw Miss Nellie Williams, 3 Stryd y Ceunant Roedd yn 78 oed, a bu'n aelod ffyddlon iawn yn Eglwys Sant Padarn. Claddwyd ei gweddillion ym mynwent Nant Peris.

Cystudd byr a gafodd William Hugh Parry, 6 York Terrace, Roedd yn 69 oed ac wedi gweithio 47 o flynyddoedd yn Chwarel Dinorwig. O Lanrug y daeth i drigo yn yr ardal, ar ei briodas â geneth o'r ardal. Cymeriad hoffus ydoedd, gyda gwên i bawb bob amser. Claddwyd ym mynwent Nant Peris. Cydymdeimlir a'i weddw, ei fab a'r teulu i gyd yn eu colled.

Yn yr ysbyty y bu farw Mr Smith, Maes Eilian, priod Mrs Annie Smith. Cafodd cystudd maith a gofalwyd amdano yn dyner iawn gan ei briod.

CYDYMDEIMLAD — Estynnir cydymdeimlad â Mr William Huxley Thomas, Stryd Newton ar farwolaeth ei chwaer yng nghyfraith yng Nghartref

Pen-gwaith.

Y LLENG BRYDEINIG — Mae adran o'r Llang Brydeinig wedi dechrau yn yr ardal gyda'r Cynghorydd C. J. Jackson, R.N. Rtd yn llywydd, Mr Marsten Jones yn arweinydd, Mr Charles Saynor a Mr Emyr Roberts yn ysgrifennyddion.

Y CARNIFAL — O Orffennaf 1 ymlaen bydd aelodau'r pwyllgor yn dod o amgylch y pentref i hel addewidion tuag at y gwobrau ar gyfer y Carnifal.

MABOLGAMPAU YSGOL DOLBADARN

Rhedeg: Genethod Safon 1 a 2 — (1) Helen Pritchard (Padarn); (2) Alison Edwards (Seiont); (3) Catrin Lloyd Roberts (Seiont).

Bechgyn Safon 1 a 2 — (1) Ian Evans (Peris); (2) Darren Price (Padarn); (3) Nigel Ellis (Padarn) a Stephen Rees (Padarn).

Genethod Safon 3 a 4 — (1) Glenda Roberts (Peris); (2) Iorwen Jones (Seiont); (3) Iona Roberts (Padarn).

Bechgyn Safon 3 a 4 — (1) Ian Edwards (Peris); (2) David Addie (Peris); (3) Colin Saynor (Padarn). Taflu Pêl: Genethod Safon 1 a 2 — (1) Catrin L. Roberts (Seiont); (2) Diane Jones (Seiont); (3) Debra Owen (Padarn).

Bechgyn Safon 1 a 2 — (1) Paul Roberts (Padarn); (2) Iestyn Jones (Padarn); (3) Dylan Roberts (Peris). Genethod Safon 3 a 4 — (1) Delyth Roberts (Seiont); (2) Anita Humphreys (Padarn); (3) Sonia Jones (Padarn).

Bechgyn Safon 3 a 4 — (1) Colin Saynor (Padarn); (2) David Owen (Padarn); (3) Ioan Jones (Peris). Naid Hir: Genethod Safon 1 a 2 — (1) Helen Pritchard (Padarn); (2) Alison Edwards (Seiont); (3) Nia Owen (Peris).

Bechgyn Safon 1 a 2 — (1) Paul Roberts (Padarn); (2) Stephen Rees (Padarn); (3) Ian Evans (Peris).

Genethod Safon 3 a 4 — (1) Glenda Roberts (Peris); (2) Petula Williams (Padarn); (3) Iona Roberts (Padarn) a Iorwen Jones (Seiont).

Bechgyn Safon 3 a 4 — (1) Colin Saynor (Padarn); (2) David Addie (Peris); (3) David Owen (Padarn). Naid Uchel: Genethod Safon 1 a 2 — (1) Helen Pritchard (Padarn); (2) Catrin L. Roberts (Seiont); (3) Alison Edwards (Seiont).

Bechgyn Safon 1 a 2 — (1) Paul Roberts (Padarn); (2) Ian Evans (Peris); (3) Stephen Rees (Padarn).

Genethod Safon 3 a 4 — (1) Glenda Roberts (Peris); (2) Petula Williams (Padarn); (3) Iona Roberts (Padarn). Bechgyn Safon 3 a 4 — (1) Colin Saynor (Padarn); (2) David Addie (Peris); (3) Haydn Jones (Padarn) a David Owen (Padarn).

Marathon: Genethod — (1) Petula Williams (Padarn); (2) Helen Pritchard (Padarn); (3) Ann Evans (Padarn).

Bechgyn — (1) Darren Roberts (Peris); (2) Ian Edwards (Peris); (3) Paul Roberts (Padarn).

Padarn enillodd y gwpan gyda 57½ marc.

LLONGYFARCHIADAU — i Christine Griffiths, 7 Llainwen Isaf ar ei dyweddïad â Melvyn Roberts, 25 Hafod Olau, Deiniolen.

Llongyfarchiadau hefyd i Eleri Williams, 6 Rallt Goch ar ddathlu ei phen-blwydd yn 21 oed ar Fehefin 12.

MARW — Bu farw Mrs Katie Roberts, Stryd Turner yn yr ysbyty. Cydymdeimlir â'r meibion a'r merched i gyd, ac â'i hunig chwaer, Mrs Isaacs.

YMDDIHEURIAD — Ymddiheurwn yn fawr iawn am roddi camargraff yn ein teyrnged i'r diweddar Mr Harry Parry yn y rhifyn diwethaf. Bu farw Mr Parry ar ôl cystudd byr. — (Gol.)

CWM-Y-GLO

I'R YSBYTY — Dymuniadau gorau a gwellhad buan i Mr Ifan J. Owen, 14 Dolafon, sydd ar hyn o bryd yn Ysbyty Walton, Lerpwl. Felly hefyd i Karen Williams, Glanbogelyn, sydd yn yr ysbyty.

Wrth fynd i'r wasg daeth y newydd fod Terry Williams, Bryn wedi dod adref ar ôl triniaeth.

PLESERDAITH — Yn ddiweddar bu aelodau'r Clwb Ieuencid ynghyd ag aelodau'r tîm pêl-droed o dan 15 oed draw i Ganolfan Chwaraeon Alyn a'r cylch am y diwrnod. Taith i gloi'r tymor oedd hon, ond fe edrychir ymlaen am daith fuan eto.

PÊL-DROED — Chwaraewyd y ddwy gêm ddiwethaf o'r tymor (Cynghrair Gwyrfa) yn ddiweddar, a dyma'r canlyniadau: Cwm-y-glo 2 — Y Felinheli 2 (Iestyn Jones yn rhwydo ddwywaith dros Cwm). Mountain Rangers 2 — Cwm-y-glo 3 (Neil Rowlands 2 a Kevin Owen 1 dros Cwm). Fel y tymor diwethaf, y bechgyn yn gorffen eu tymor gyda'u gemau gorau.

Dymuna'r bechgyn oll ddatgan eu diolchgarwch i bawb a fu'n gweithio a chefnogi drwy gydol y tymor.

Trechwyd tîm merched Cwm o ddwy gôl i ddim gan dîm merched Llanberis yn y rownd derfynol yng Ngharnifal Llanrug. Llongyfarchion iddynt am eu hymdrech.

Yr un noswaith, collodd tîm bechgyn dan 12 o'r Cwm pan yn chwarae yn erbyn tîm o ferched ieuainc Llanrug, — Llanrug 2 — Cwm-y-glo 0.

Llongyfarchion a phob llwyddiant i Mr Gwilym Williams, Bryn ar ei bendodiad yn rheolwr tîm Cynghrair Arfon a'r Cylch — Llanberis.

CARNIFAL — Nos Sul, Gorff. 1af:

Cymanfa Ganu yn y Tabernacl am 8. Arweinydd: Irfon Ellis. — Parti'r Bryniau. Bydd bws K.M.P. yn cychwyn o Lanberis am 7.15, Brynrefail 7.25, Penisarwaun 7.30, Llanrug 7.40. Bydd y bws yn rhad ac am ddim i bawb.

Nos Lun: Gorff. 2 — Noson y Merched yn yr ysgol am 6.45. Arddangosfa Gelfyddyd Prydferthu a Thrin Blodau.

Nos Fawrth, Gorff. 3 — Helfa Drysor. Wrth y garej am 6.30.

Nos Fercher, Gorff. 4 — Noson yr oedolion yn yr ysgol am 6.30. Paned a chân gyda Rosalind a Myrddin.

Nos Iau, Gorff. 5 — Rownd derfynol y dartiau yng Ngwesty'r Snowdon am 8.30.

Sadwrn, Gorff. 7 — Carnifal. Yr orymdaith yn gadael yr ysgol am 2.30. Bydd Syr Wymff a'i ffrind Plwmsan yn y Cae Chwarae lle bydd llawer o stondinau, hwyl a sbri.

GŴYL GORAWL ERYRI — Yr oedd nifer dda o aelodau Eglwys Sant Gabriel yn bresennol yn y ddwy Ŵyl Gorawl a gynhaliwyd yn Eglwys Sant Mair, Bangor. Yng Ngŵyl y Plant brynhawn Sul wedi'r Dyrchafael gwobrwywyd a ganlyn o'r Ysgol Sul: Ysgrifenedig 12 - 15oed — Kevin Wyn Owen a Nigel Orritt. Ysgrifenedig 10-12 oed — Marc Anthony Williams, Cynthia Orritt; Doreen Price; Martin Andrew Jones, — i gyd ymysg goreuon y rhanbarth. Arholiadau llafar — dan 4 oed: Rhian Morris, David Ellis Foulkes, Carys Williams. O dan 5: Nia Wyn Hughes. O 5 - 6: Michael Andrew Williams. O 6-8: Nerys Ann Williams, Karen Anne Foulkes. O 8-10: Christopher Jones, Sandra Dawn Williams, Myfanwy Roberts, Alison Mary Jones, i gyd yn cael tystysgrif gyda seren aur.

ddydd Sadwrn, Gorffennaf 28.

O'R YSBYTY — Croesewir adref, wedi arhosiad yn Ysbyty Môn ac Arfon, Mr Ifan B. Roberts, Tŷ'r Ysgol. Gwellhad buan iddo.

YN YR YSBYTY — Anfonir cofion at Mr Euruswyn Fleming, 1 Maes Eilian, sydd ar hyn o bryd yn Ysbyty Sant Thomas, Llundain yn derbyn triniaeth lawfeddygol. Gwellhad buan iddo, ac i eraill o gleifion yr ardal.

STORFA

Mace

O.R. & M. PARRY

Sgwâr Llanrug

Caernarfon 2790

Dewis hael.

Perchnogion cyfeillgar.

TIM PÊL-DROED LLANRUG

Cynhelir Cyfarfod Cyffredinol Tim Pêl-droed Llanrug

NOS FAWRTH, 3 GORFF-ENNAF yn adeiladau'r cae pêl-droed am 7.30 p.m.

Sibrydion o'r Ysgolion Llwyddiant Maesteg

TAITH I'R GOFOD
(drwy Eco'r Wyddfa)

Ymgeisiodd 222 yn y gystadleuaeth ryddiaith rhwng 10 a 12 oed yn Eisteddfod Genedlaethol yr Urdd ym Maesteg. Yn ôl y beirniad, Nia Royles, "nid oedd dim un gwael yn eu plith." Allan o'r holl ymgeiswyr, daeth 28 i'r brig, a llwyddodd Bethan Wyn Jones, Ysgol Dolbadarn i ddod yn gydradd drydydd gyda chanmoliaeth uchel oherwydd bod ganddi "Gymraeg da, sgysio gwir addawol" a bod "deunydd nofel yn ei gwaith!" Mae Bethan yn ddarlennydd cyson o'r Eco, - ynddo y cafodd y symbyliad a roes gychwyn i'w stori.

Mae'n bleser gennym gyhoeddi'r stori - y rhan gyntaf ohoni y mis hwn.

TAITH I'R GOFOD

Cyrhaeddodd rhifyn mis Medi o Eco'r Wyddfa, ein papur bro. Troais i'r dudalen ganol, ac ynddi roedd hysbyseb am daith i'r gofod. Darllenais ef a dyma beth oedd wedi'i ysgrifennu:-

TAITH I'R GOFOD

Cychwyn am 9.00, Hydref 28, 1978.

Y bws yn codi wrth siop Mr William Jones a Banc y Midland, Llanberis ac yna'n syth i'r orsaf rocedi. Pris: £2,000 i oedolion £1,000 i bensiynwyr £1,000 i blant.

Rhedais at mam fel llew gwyllt o'r jyngl.

"Mam, mam, edrychwch ar hyn," a dangosais ef iddi. Atebodd hithau, heb hyd yn oed gymryd sylw o'r hysbyseb.

"O, mae'r pris yn rhy ddrud."

"O, edrychwch arno fe, mam."

Edrychodd a darllen, "£2,000 i oedolion? £1,000 i bensiynwyr? O! gobeithio y bydd tâl y plant yn rhatach. £1,000 i blant? Brensiach y bratiaid budron, beth maen nhw'n feddwl ydym ni, - miliynwyr?"

"Ond, mam, disgwylwch nes daw dad adref, efallai y bydd ef yn hoffi'r syniad."

Ar y funud, cyrhaeddodd dad. "Helo wraig, a helo Bethan, helo Carys," meddai mewn llais uchel a phwysleisio ar 'Helo Bethan' yn union 'run fath â phe bai'n gwybod yr holl stori. Rhuthrais ar ei draws.

"Dad, a ydych wedi gweld yr hysbyseb yn Eco'r Wyddfa, 'Taith i'r Gofod' - a ydych am fynd â ni?"

"O, fedra i ddim prynu roced 'ngeneth i."

"Nage, dad, rydych wedi camddeall, nid prynu roced, ond talu am fynd arni."

"Ia, rydw i'n deall rwan. Beth yw'r pris?"

Atebais innau, a dywedodd dad, "Mae hynny yn rhy ddrud, beth yw pris y bws?"

"Dyna ble rydw i wedi eich dal, mae'r bws am ddim, - mae'n arfer costio hanner can ceiniog - ond DIM."

"O, diolch am rywbeth rhad."

"Ydym ni yn cael mynd Dad?"

"O'r gore, beth yw'r dyddiad?"

"Hydref 28, y flwyddyn hon."

"I bwy yr ydym i yrru?"

"Dwn i ddim, nid yw'n dweud, y golygydd mae'n siŵr."

"O ie, Arwel Jones, un o Hogia'r Wyddfa. Beth yw'r cyfeiriad?"

Atebais innau'n gyffrous.

"Mr Arwel Jones,
Gwên-y-Wawr,
Glanffynnon,
Llanrug."

"Pryd ydych am ei bostio?" gofynnais.

"Bore yfory, ar fy ffordd i 'ngwaith."

Mewn rhyw fis o amser cyrhaeddodd ateb oddi wrth Mr. Arwel Jones. Fel hyn yr oedd y llythyr yn darllen:

Gwên-y-Wawr,
Glanffynnon,
Llanrug.
Medi 10, 1978.

Annwyl Mr a Mrs E. Jones,

Cyrhaeddodd y llythyr o'ch eiddo ac yr oeddwn yn hapus o'i weld yn cyrraedd drwy'r post fore dydd Llun. Pwt bach o lythyr yw hwn i ddweud bod lle i chwi ar y roced i'r Gofod, fe fydd eisiau'r arian erbyn Medi 28, mis cyn y trip. Mae pedwar yn eich teulu fel y darllenais gennych, gŵr a gwraig a dwy ferch, felly'r cyfanswm fydd £6,000. Wel, rhaid tynnu'r llythyr i'r terfyn. Gobeithio eich gweld ar Hydref 28.

Yr eiddoch yn gywir,

A. Jones.

"Mam, wel dyna ddechrau da i'r dydd, newyddion da."

"A llawenydd mawr", ychwanegodd mam.

Hedfanodd yr amser ac mewn ychydig wythnosau roedd yn Hydref 28, tridiau i fynd. Rodd y pres i mewn ers mis a bythefnos, ac yn waeth na dim roeddwn yn cysgu llai bob nos ers Hydref 20.

O'r diwedd daeth y dydd, codi'n fore a phawb yn crynu ac yn gynhyrfus. Cychwyn am y bws a phawb yn cysgu yn eu hesgidiau,

oherwydd wrth gws roedd pawb wedi deffro ers pedwar o'r gloch y bore. Roedd torf o bobl yn disgwyl am y bws ond nid oedd pob un ohonynt yn mynd ar daith. Roedd hanner y dorf yno i ddweud ffarwel wrth eu cyfeillion. Yn ddisymwth hollol gwelodd Carys (fy chwaer) y bws yn dod ac ymhen dim roedd pawb ar y bws, ac ar y ffordd i'r orsaf rocedi.

I mewn i'r roced â ni. Roedd

popeth mor gymhleth. Roedd rhaid i chwi wisgo gwregys diogelwch, ond roedd yn un rhyfedd iawn. Roeddech yn pwyso botwm bychan ac roedd tâp mesur yn dod allan i'ch mesur o'ch canol i'ch ysgwydd. Yna pwyso botwm arall ac roedd y gwregys diogelwch yn dod allan. Dywedais wrth mam.

"Wel dyma roced ryfedd."

"Rhyfedd iawn," atebodd.

(I Barhau)

Dylan, Ffion, Ioan Karl a Gwerddwyn o ysgol Dolbadarn a fu'n llwyddiannus yn yr Adran Wyddoniaeth ym Maesteg.

Mabolgampau'r Urdd

Y buddugwyr - Ysgol Dolbadarn, Llanberis

Cynhaliwyd Mabolgampau'r Urdd, Cylch Arfon ar gae Ysgol Brynrefail, (drwy garedigrwydd y Prifathro) Mehefin 15, wedi eu trefnu gan Mr Iwan Roberts. Enillwyd y darian gan Adran Dolbadarn. Y marciau terfynol oedd: Dolbadarn, 52; Llanrug, 25; Gwaun Gynfi, 24; Penisarwaun, 15. Bydd y cyntaf a'r ail o'r unigolion, a'r cyntaf o'r rاس cyfnewid yn cystadlu ym Mabolgampau Sir Eryri ym Mangor ddydd Sadwrn, Mehefin 30.

DAN 9: RHEDEG (Merched) - (1) Helen Pritchard (D); (2) Alison Edwards (D).

Bechgyn - (1) Ceirion Williams (P); (2) Ian Evans (D); (3) Darren Price (D).

NAID UCHEL (Merched) - (1) Catrin Lloyd Roberts (D); (2) Helen Mai Pritchard (D); (3) Llinos Davies (LL).

Bechgyn - (1) Paul Roberts, Stephen Rees (D).

NAID HIR (Merched) - (1) Alison Barton (P); (2) Llinos Davies (LL); (3) Alison Edwards (D).

Bechgyn - (1) Dafydd M. Jones (LL); (2) Ceirion Williams (P).

TAFLU PÊL (Merched) - (1) Rhian Lewis (GG); (2) Diane Jones (D); (3) Elizabeth Jones (LL).

Bechgyn - (1) Iestyn Jones (D); (2) David Parry (GG); (3) Paul Roberts (D).

RAS GYFNEWID (Merched) - (1) Dolbadarn; (2) Llanrug.

Bechgyn - (1) Dolbadarn; (3) Penisarwaun.

DAN 11 RHEDEG (Merched) - (2) Glenda Roberts (D); (3) Susan Lloyd Jones (LL).

Bechgyn - (1) Barry Price (GG); (2) Harry Evans (LL); (3) Nigel Griffith (LL).

NAID UCHEL (Merched) - (1) Glenda Roberts (D); (2) Petula Williams (D); (3) Helen Mair Jones (GG).

Bechgyn - (1) Haydn Maxwell (GG); (2) David Addie (D); (3) Colin Saynor (D).

NAID HIR (Merched) - (1) Susan Jones (LL); (3) Helen Jones (GG).

Bechgyn - (1) Barry Price (GG); (2) Colin Saynor (D).

TAFLU PÊL (Merched) - (1) Meirwen Williams (P); (2) Llywela Roberts (GG); (3) Sonia Jones (D).

Bechgyn - (1) Colin Saynor (D); (2) Daniel Crow (P); (3) Gareth Parry (LL).

RAS GYFNEWID (Merched) - (2) Llanrug; (3) Gwaun Gynfi.

Bechgyn - (2) Gwaun Gynfi; (3) Llanrug.

CARNIFAL LLANBERIS

GORFFENNAF 14-21

Nos Sadwrn 14 — PADARN ROC — Maes Parcio Gwesty Fictoria — 4 tan 10

Nos Sul 15 — NOSON O GÂN — Capel Coch — 8 o'r gloch.

Nos Lun 16 — GYRFA CHWIST — Y Ganolfan — 7.30 p.m.

Nos Fawrth 17 — MABOLGAMPAU — Ddôl y Goeden — 5.45

Nos Fercher 18 — DARTIAU — Gwesty'r Castell — 8.00 p.m.

Nos Fercher 18 — DISCO (i blant ysgolion cynradd) — Y Ganolfan — 7.00 p.m.

Nos Iau 19 — GEMAU GIAMOCS — Ddôl y Goeden — 6.45.

Nos Wener 20 — BINGO — Y Ganolfan — 7.30 p.m.

SADWRN 21ain

CARNIFAL — DDÔL GOEDEN

12.30 Yr orymdaith i gychwyn ger y Swyddfa Bost
Bydd diwrnod y Carnifal yn llawn o "Sŵn y Ffair"

CEFFYLAU DAWNSWYR MORUS
BARGEINION LU GEMAU FIL HUFEN IÂ
LLUNIAETH

SEINDORF ARIAN LLANBERIS YN ARWAIN YR ORYMDAITH

RAS PEN YR WYDDFA

GORFFENNAF
15

am. 3.30 p.m.

Agorir y Carnifal
gan DAFYDD WIGLEY
— Aelod Seneddol Arfon

TAN-Y-COED

CROESO ADRE — i Mr a Mrs Eric Morris, Awelfryn ar ôl tair wythnos hapus yng Nghnada. Ar eu taith cyfarfuasant a Mr William Williams, brawd Mrs Alice Roberts a Mr Robert Williams — teulu a fagwyd yn y Ceunant a Than-y-coed.

Dymunwn adferiad buan i Mrs Hugh Williams Pant-y-Bryngwyn sydd ar hyn o bryd yn Ysbyty Dewi Sant, Bangor. Ein dymuniadau gorau iddi.

BEDYDD — Nos Iau, Mehefin 21 yn ei gartref, Llys Arfon bedyddiwyd Llion Wyn Pritchard, mab bychan Mr a Mrs Hefin Pritchard (Garnedd gynt). Y Parch. W.O. Roberts, Anedd Wen oedd yn gweinyddu.

LLWYDDIANT — Bu plant o'r ardal yn llwyddiannus yn y Carnifal yn Llanrug, Mehefin 16: Ras tair coes: genethod: 7-9: 3: Bethan Parry a Nia Jones; genethod 13-16: 1: Margaret Ellen Roberts ac Yvonne. Ras 75 llath bechgyn 6-7: 3: Wyn Parry. Genethod 12-13: 1: Margaret Ellen Roberts; Ras 100 llath: genethod 14-18: 1: Caroline Ann Jones; Ras Gefn yng Nghewn: 11-15: 3: Margaret Ellen Roberts ac Yvonne. Ras Berfa dros 11: 1 Margaret Ellen Roberts ac Yvonne. Bechgyn o dan 4 oed Unrhyw wisg — 1: Aled Parry (Max Boyce); bechgyn 7-8 Unrhyw wisg ffansi: 2: Wyn Parry (Kojac); Cwpl gorau dan 15: Cyfartal 1 Linda Wyn Jones a Jane.

Trwy garedigrwydd Mr a Mrs de Boo Bryn Cwil cafodd Caroline Ann Jones eu ceffyl 'Crispa' i'w ddefnyddio yn y Carnifal i gario plant hyd y cae. Cynorthwywyd Ann gan Margaret a rhyngddynt gwnaethant elw da tuag at Gronfa'r Carnifal.

SIOE CAERNARFON — Yn y sioe enillodd Janice Mary Roberts, Tai-

newyddion yr ail wobwr am wneud cacennau Cymreig (Welsh cakes).

Yn yr un sioe enillodd ei chwaer, Margaret yr ail wobwr am wneud Rholiau Selsig a'r ail wobwr am wneud Teisen Fictoriaidd addumedig a'r drydedd wobwr am wneud Teisen Fictoriaidd blaen.

CAPEL TAN-Y-COED — Pnawn Sul Mehefin 17 cynhaliwyd gwasanaeth arbennig i'r teuluoedd. Gwahoddwyd rhieni a theuluoedd plant yr Ysgol Sul i'r gwasanaeth i ymuno mewn addoliad gyda'r plant. Yn ystod y gwasanaeth gwobrwywyd y plant ac un oedolyn am eu llwyddiant yn yr arholiadau cysylltiedig a'r Ysgol Sul. Y Parch. W. O. Roberts oedd yn gwobrwyo ac fe'i cynorthwyd gan Mrs Carys Lloyd Evans. Y Parch. W. O. Roberts hefyd oedd yn gwasanaethu yn y gwasanaeth arbennig hwn a chalonogol iawn oedd gweld cynulleidfadau yn yr oedfa. Y cyfeilydd oedd Miss Delyth Wyn Jones.

YN EISIAU

ATHRAWES

a GWEINYDDDES

i ofalu am Ysgol Feithrin Llanrug. Bydd y gwaith yn dechrau fis Medi 1979. Ceisiadau i law Miss M. Humphreys, 4 Tai Tan-y-coed, Llanrug erbyn Gorffennaf 13. Manylion pellach i'w cael gan Mrs Ann Llwyd Elis Jones, 23 Glanffynnon, Llanrug. Ffôn: Caernarfon 4051.

CARNIFAL LLANBERIS 1979
YN CYFLWYNO

PADARN ROC

YM
MAES PARCIO
GWESTYR FICTORIA
LLANBERIS

1 DDECHRAU AM
5.00 O'R GLOCH Y NOS

TŶCYNNAU - £2 ymlaen llaw
£2.50 ar y noson

HEFYD MEIC STEVENS

Dim mynediad i'r maes ar ôl 9.00 o'r gloch

Am fanylion pellach cysylltwch â'r trefnydd: Mr J.G. Williams, Eirianfa, Llanberis, Ffôn: Padarn 254

TRYDAN
CYFFRO
HEBOG
MAGGS
CRYSBAS

EDWARD H.
DAFIS

a DISCO'R LLAIS

APÊL Y PRIFATHRO

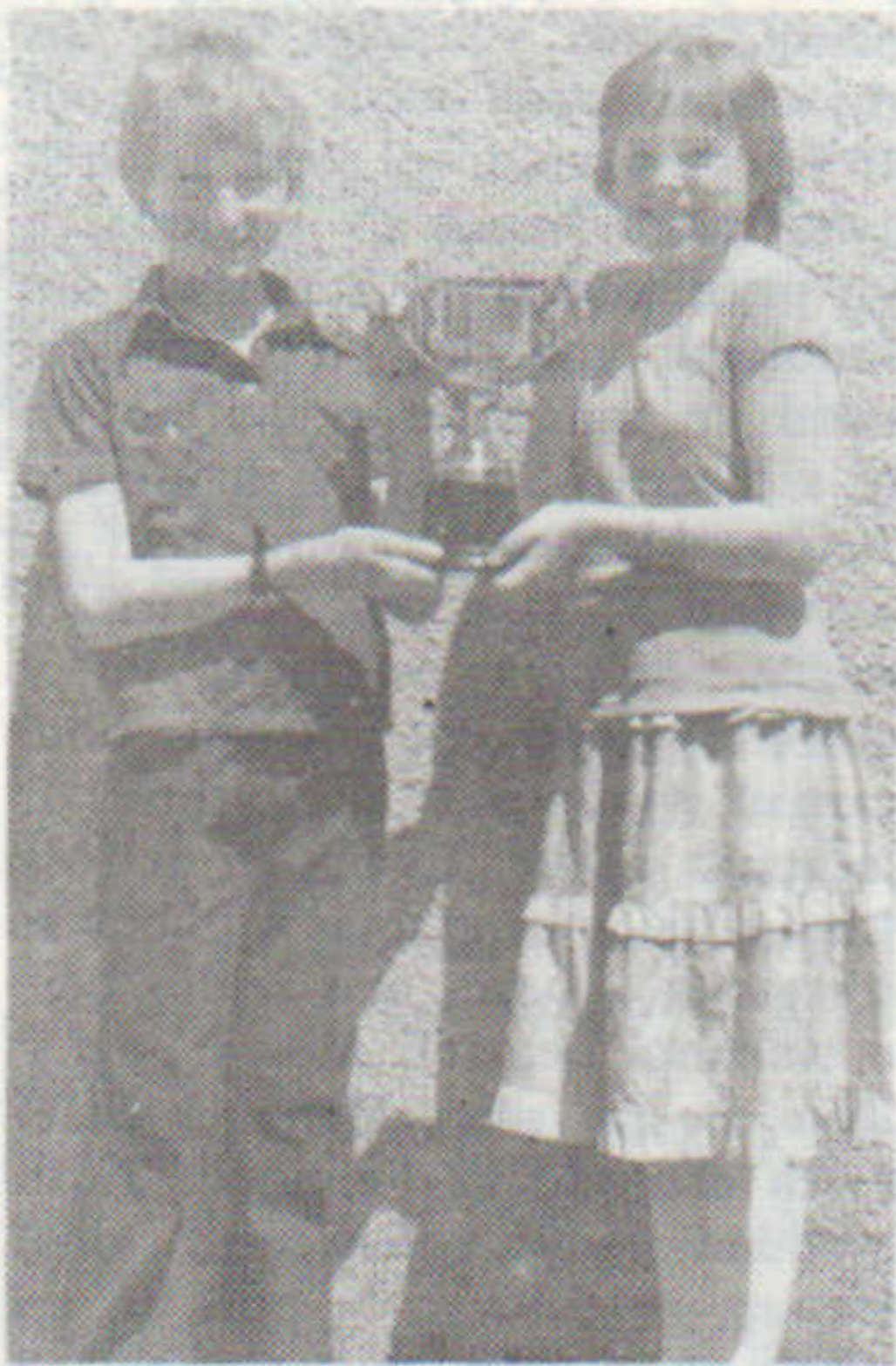
Annwyl Olygydd,

Nid yn aml y byddaf yn mentro gofyn i chwi am le i ddweud gair am yr Ysgol yn enwedig gan fod yr Eco yn rhoi cymaint o sylw i weithgareddau'r Ysgol, ac yr wyf yn hynod ddiolchgar i chwi am hynny. Ni fuaswn yn gofyn y tro yma heblaw fy mod yn credu yn gryf iawn fod y mater yn un o bwys mawr i'r Ysgol a'r ardal. Cyfeiriaf at y ffaith fod arian wedi ei neilltuo gan y Bwrdd Trydan Canolog, Llanberis ar gyfer adeiladu Neuadd Chwaraeon yn yr ardal a bod pob tebygrwydd mai ym mhentref Llanberis y lleolir hi. A gaf fi wneud apêl daer iawn y dylid ailystyried y bwriad yma a'i adeiladu yn hytrach ar dir yr Ysgol? Y mae ein hadnoddau ym maes Addysg Gorfforol yn ddiffygiol iawn ac y mae llwyddiant ein disgyblion yn y maes yma yn deyrnged i weithgarwch ac ymroddiad ein hathrawon. Pe bai'r Neuadd ar dir yr Ysgol gellid ei defnyddio bob dydd gan ddisgyblion yr Ysgol, sef plant yr ardal i gyd, a buasi hyn yn cyfrannu yn helaeth at eu profiad addysgiadol. Hefyd y mae digon o le i barcio, ystafelloedd newid, a chawodydd (showers) ar gael yn barod i bwy bynnag a fyddai am

eu defnyddio gyda'r nos. Credaf mai dyma'r lle naturiol i Neuadd o'r fath fod, fel ei bod yn gwasanaethu ardal gyfan ac nid un pentref yn unig.

Hyderaf y bydd buddiannau plant yr ardal yn cael eu hystyried yn bennaf ac yr wyf yn bwriadu codi'r mater yng nghyfarfod Rheolwyr yr Ysgol.

Yn gywir,
W. E. Thomas,
Prifathro.

Iona Roberts a Colin Saynor, captein-iaid Padarn, y tî buddugol ym Mabolgampau Ysgol Dolbadarn.

Llongyfarchaiadau i'r rhai canlynol ar eu llwyddiant ym Maesteg: Grŵp Cân Actol Gwaun Gynfi (chwi gofiwch eu llun ar y dudalen flaen yn ein rhifyn diwethaf), Ysgol Dolbadarn yng nghystadleuaeth gwyddoniaeth, Meinir Dauncey Williams — Cerdd Dant, Rhian Owen, Llanberis a Bethan Jones — Rhyddiaith. Ysgol Dolbadarn.

Llwyddiant Eisteddfod Llanrwst: Côr Genethod Llanberis; Dilys Wyn Jones a Bethan Wyn Jones, y ddwy o Lanberis.

Llwyddiant Pontrhydfendigaid: Rhian Owen.

W.J. GRIFFITH

PLYMAR
A GOSODWR
GWRES CANOLOG

PANT TIRION, LLANRUG
Ffôn: Caernarfon 3248

GOSODWR SWYDDOGOL
SYSTEMAU
GWRESOGI OLEW

GWRES BP

Aelod o'r National
Association of
Plumbing and Mech-
anical Services
Contractors.

Dim un dasg rhy fychan,
Dim un dasg rhy fawr.

E. & E.M.
GREEN

SIOP
GRON

A SWYDDFA'R POST

PENISARWAUN

Ffôn: PADARN 272

NWYDDAU GROSER
FFRWYTHAU A LLYSIAU
FFRES

CARPEDI A BLEINDS

Gwasanaeth Glanhau Carpedi yn eich tî (peiriant stêm)

Cewch ddewis eich carped yn eich tî
neu'r storfa (ffoniwch gyntaf)

OIRIAU BUSNES — UNRHYW DDIWRNOD
AC UNRHYW AMSER

JAMES A. WILLIAMS
ARBENIGWR CARPEDI
RHOSGADFAN

FFÔN: LLANWINDA 830796 (unrhyw amser)

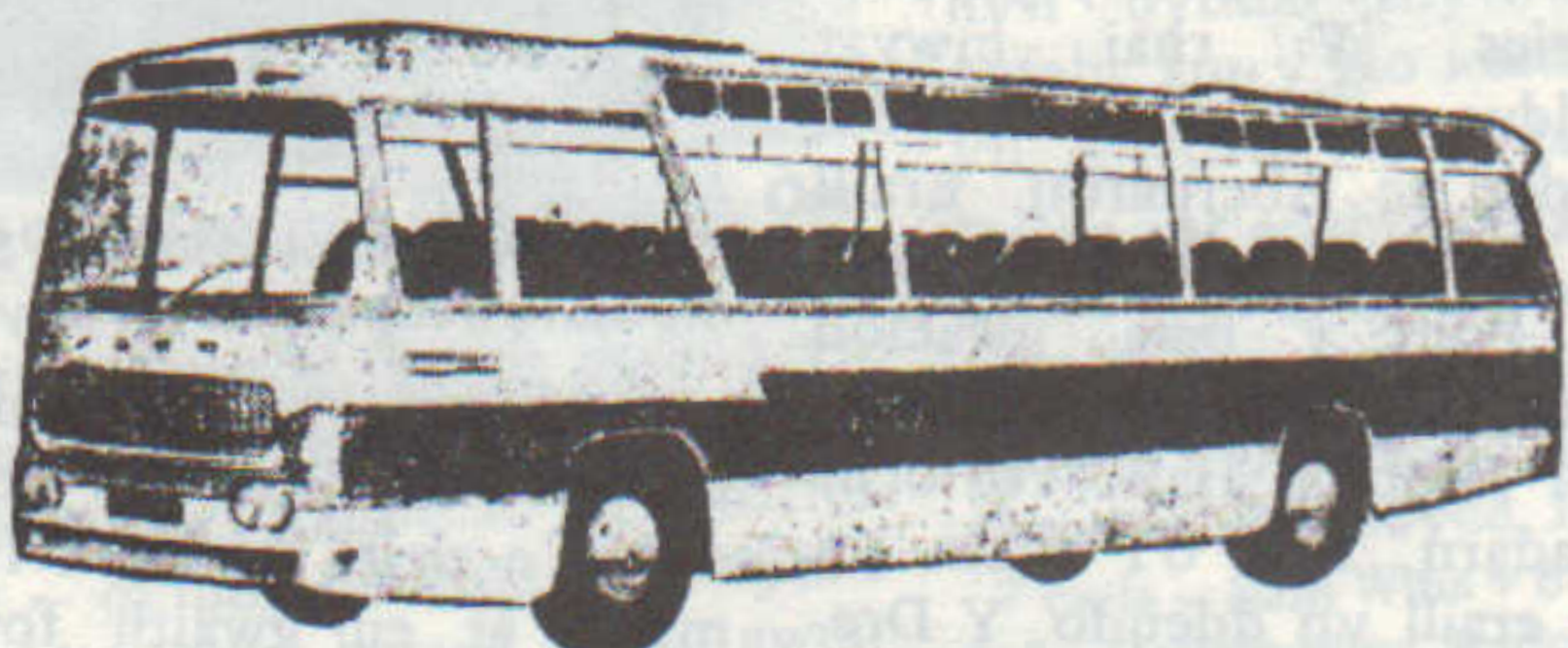
GWILYM JONES Monumental Works LLANRUG

FFÔN CAERNARFON 2898

Gwaith Coffaol o bob math
mewn llechi a gwenithfaen gan
grefftwyr lleol

AM DRIP CYFFORDDUS, DIOGEL A RHAD
I BLE BYNNAG Y BO

Eric Morris

Bwsiau Arfon
LLANRUG

FFÔN WAUNFAWR 254

Gwesty Dolbadarn

Tî
Rhydd-
Feddiant

Llanberis

Perchennog
Aneuryn
Jones

FFÔN : LLANBERIS 277

MAN DELFRYDOL I BARTI PRIODAS
NEU GINIO BLYNYDDOL

Hefyd
CANOLFAN DRECIO
Holwch am ein
telerau rhesymol

Agor

Ffiniau'r Gorffennol

EWYLLYS YR HEN DDYN

gan Mary Lloyd Williams, B.E.M.

DOIS ar draws llyfryn bach yn cynnwys ystraeon Cymreig wedi eu sgrifennu gan Mr. R. Hughes Williams lawer o flynyddau'n ôl bellach. Credaf mai swllt oedd ei bris. Straeon am gymeriadau o ardaloedd chwareli gogledd Cymru ydynt.

Yr oedd difrifwch a digrifwch wedi eu gwau yn glos i'w gilydd ym mywyd y chwarelwyr. Fel hyn y dywedodd Anthopos, "Y mae'r ystraeon mor naturiol â hanes, ac yr ydym yn cael ein hunain wrth eu darllen yn credu pob dim."

Dyma un stori sy'n werth ei darllen a'i chadw, sef 'Stori Ewyllys yr Hen Ddyn.' Yr wyf wedi cwtogi a throsi rhywfaint arni.

Yr hen ddyn druan! Yr oeddym oll yn ei garu yn y chwarel, er nad oedd yn bopeth y gellid ei ddisgwyl i ddyn fod. Ambell waith âi i'r caban bwyta, ac wedi edrych cynnwys pob piser yno cymerai gadiad o'r te neu'r coffi a fyddai wynnaff gan lefrith, ac eisteddai ar y fainc i siarad wrtho'i hun ac i gymryd mygyn os byddai ganddo faco, neu i dynnu rhywfaint o gysur o bibell wag os na fyddai. Dro arall, chwiliai y tuniau bwyd, a chymerai ddernyn o gaws o un, lwmp o gig o'r llall, a brechdan a menyn go dew arni o un arall. Ambell waith, deud ar ei draws ond ni ddywedid un gair cas wrtho, oherwydd gwyddai pawb mai ambell dro y câi ei frecwast, ac na welai byth damaid o ginio neu swper. Prif elyn yr hen ddyn oedd Mari ei wraig. Dynes fawr oedd Mari, dynes 'nad oedd arni ofn na cyn na diafol' fel yr arferai ddweud pan soniai yr hen ddyn wrthi beth oedd yr hogiau yn y chwarel am wneud iddi os curai ef ychwaneg. Yr oedd Mari yn ieuengach nag ef, ac yn gryfach, oherwydd hi fwyta'r cig a'r hen ddyn y bara.

Pechod anfaddeuol yn y chwarel yn yr oes honno oedd dwyn sach. Prif gyfaill y chwarelwr oedd ei sach, i'w gadw'n sych ar y glaw ac yn gynnes rhag oerni. Yr oedd y sach yn hwylus hefyd fel clustog oherwydd blin oedd eistedd ar blocyn caled am oriau bob dydd.

Arferai yr hen ddyn siarad yn uchel wrtho'i hun. Un diwrnod wrth ddychwelyd o gwt yr injian clywodd dau chwarelwr ef yn siarad fel hyn, "Dyma yr wythfed sach wyt ti wedi'i ddwyn mewn pythefnos. Dyma hwn a sach Huw Ty'n Twll, sach y Baban, sach y Diafol, sach Dic Price, sach Harri Pry, a dau sach arall o gwt yr injian. Dwyti ti ddim ffrit i gael byw. Nac wyt y lleban llwyd."

Edrychodd y ddau chwarelwr ar ei gilydd ac edrych ar yr hen ddyn yn ymlusgo'n araf i ben y domen. Pe buasai wedi dwyn un sach gellid maddau iddo, ond yr oedd yn ormod o beth dwyn wyth.

Aethant ar ei ôl i gael gweld beth wnai a'r sach oedd yn ei law.

Cyrhaeddodd yr hen ddyn ben y domen, edrych o'i gwmpas,

ymbalfalu, siarad wrtho'i hun yn fwy nag erioed. Gwelsant ef yn mynd i fewn i hen wal o'r golwg. Gwrandawai'r ddau ar yr hen ddyn yn dal i siarad mewn llais crynedig, "Dyma ti wedi cael planced arall, planced dda hefyd gin syched â phlanced y Prins o Wêls. Mi fyddi yn gynhesach heno. Roedd hi'n oer iawn neith-iwr, oedd wir, oer iawn hefyd."

Yn ddistaw aeth y ddau chwarelwr ymaith â'u hwynebau cyn wynned â'r eira orchuddiai'r mynydd.

Bore drannoeth, prysurasant i'r chwarel ac adrodd yr hyn a glysent y noson cynt. I ffwrdd â dwsin neu ddau o'r dynion at yr hen wal. Aeth tri chwarelwr i mewn a dod allan gyda dagrau ar eu gruddiau. Yr oedd rhywbeth mawr wedi digwydd! Yng nghwr y wal, gyda phlocyn dan ei ben, a sachau ei gyd-chwarelwyr oddi tano ac arno, gorweddai'r hen ddyn â'i wyneb mor oer a gwyn â'r eira oedd yn gwrlid ar ei wely gwael.

"Wedi mynd," ebe Harry Pry gan sychu ei lygaid gyda'i lawes, "wedi mynd hogia a finna neithiwr yn mellithio'r sawl oedd wedi dwyn fy sach i. Taswn i'n gwybod, ynte."

"Rhaid i ni fynd â fo i ffwrdd o'r fan yma," ebe Y Baban. "Dos i ddweud wrth Huws y stiward ac i nôl y stretshar."

Yr oedd hoelen yn llaw'r hen ddyn a llechen gyda rhywun wedi ysgrifennu arni, yn ei ymyl. Cododd Y Baban y llechen. "Dyma ewyllys yr hen ddyn," meddai. Fel hyn y darllenai'r ewyllys:

'Does gin i ddim i'w adal ar fy ôl ond Mari, a chan mai Jac Sir Fôn fuo fwya caredig wrtha i, y fo bia yr hawl iddi hi.'

ALLAN ERBYN Y 'STEDDFOD

'C'nafron a Cherddi Eraill', sef cyfrol o farddoniaeth gan Selwyn Griffith.

Bydd y gyfrol yn cynnwys Pryddest 'Y Dref' a ddaeth mor agos i gipio coron yr Eisteddfod Genedlaethol yn Nyffryn Clwyd 1973 - pryddest am dre' Caernarfon a'i chymeriadau.

Hefyd 'Cerddi Bro' - cerddi am ardal Llanberis a'r newidiadau sy'n digwydd yn yr hen chwarel. Dyma'r cerddi a enillodd gadair Pontrhydfendigaid y llynedd. Yn y gyfrol hefyd bydd y Gerdd Goffa i 'Waldo' a wobrwyyd ym Mhrifwyl Dyffryn Clwyd - yn ogystal â nifer helaeth o gerddi newydd sbon.

Cyhoeddir y gyfrol gan Wasg Gwynedd. Archebwch gopi yn awr!

O GABAN Y CHW

BARICS CHWAREL DINORWIG

Mae llawer o ymchwil wedi'i wneud yn ddiweddar ar hanes Chwareli Gogledd Cymru, yn enwedig ar y rhai sydd wedi gorffen gweithio, a llawer llyfr wedi ei ysgrifennu a diddordeb yn cael ei ddangos yn y llyfrau hynny.

Mae diddordeb mawr hefyd yn y 'Barics' oedd yn Chwarel Dinorwig, ond ychydig iawn, os rhywfaint, sydd wedi ei gofnodi ar y testun diddorol yma, ac wrth gwrs mae'r hanes a'r wybodaeth yn prysur ddarfod. Y rheswm am fodolaeth y barics yn y chwarel oedd yr anhawster o deithio yn ôl a blaen o Sir Fôn a rhannau o Arfon ddechrau'r ganrif hyd at ddiwedd y tri degau. Y barics i hogiau Môn a weithient yn y chwarel oedd eu cartref oddi cartref wythnos ar ôl wythnos ar lethrau'r Elidie. Cychwyn ar fore Llun, rhai mor gynnar â phedwar o'r gloch y bore, neu reidio beic o wahanol bentrefi Môn i Foel y Don ar lan afon Menai a chael cwch drosodd i'r Felinheli. Taith gerdded wedyn i Benscoins i ddal trên y gweithwyr - pob un a'i walat ar ei gefn, pecyn gwyn a'i lond o fwyd i wneud am yr wythnos. Prynu rhyw ychydig o bethau ychwanegol at eu rhaid yn Neiniolen a Llanberis ac yr oedd yr hen siop bach yn yr Allt Ddu yn gwerthu tipyn o bopeth, nwyddau, canhwylau, paraffin ac ymlaen, ac iawn yr enw ar y siop honno - 'Tragwyddol Stores.'

Pysr Bwtsiar, Llanberis, yn cadw dipyn o gig ar asgrwn i wneud lobsnows ac un o'r 'hogia cario allan' yn mynd â llond basged i fyni'r Llwybr Main igam ogam i'r barics unwaith yr wythnos.

Y trên yn cychwyn o Benscoins am chwech y bore ac un o'r tri ar ddeg o gerbydau wedi ei neilltuo i hogia' Môn. Codi chwarelwyr Arfon mewn pum stesion nes cyrraedd y Gilfach Ddu am chwarter i saith wedi rhoi cyfle i'r hogia gael nap bach ar y ffordd. Bryn Pistyll, Bethel, Pensarn, Pontrhythallt a Phenllyn oedd y mannau codi, ac yn cadw amser i'r dim, a chwibanogl un o'r tair injian stêm - 'Felinheli', 'Dinorwic' neu 'Amalthaea' yn dweud wrth bobol Llanberis ei bod yn amser codi. Wedi cyrraedd y Gilfach Ddu cerdded wedyn, rhai i fyni'r inclên ac eraill ar y gwastad i'r barics. Y rhai mwyaf adnabyddus oedd y Drenewydd, yr Hendre ac Aberdaron. Eraill yma ac acw ar y llethrau oedd Muriau, Pont y Bala, gwaelod A4 Inclên, Allt Ddu, Ponc Roller, Mills, a'r Hospital Hall wrth ochr Llyn Padarn, rhai o'r rhain yn unto ac eraill yn ddeudo. Y Drenewydd yn ddwy res o ddeuddeg bob ochr yn wynebu ei gilydd, ac Aberdaron yn un rhes yn wynebu Môn ac yn codi hiraeth ar yr hogia wrth edrych ar yr ynys.

Y tri gŵr yn yr injian Michael yw David Jones Bont, Deiniolen, a'r dreifar Owen E. Williams, Mrs G. Williams, 15 Bryntirion, Penisarwaun.

Llun gan y Parchedig E. A. Owen, Biwmares, 1920 yn dysgu'r 'Hogia Bach' ar waith chwarel.

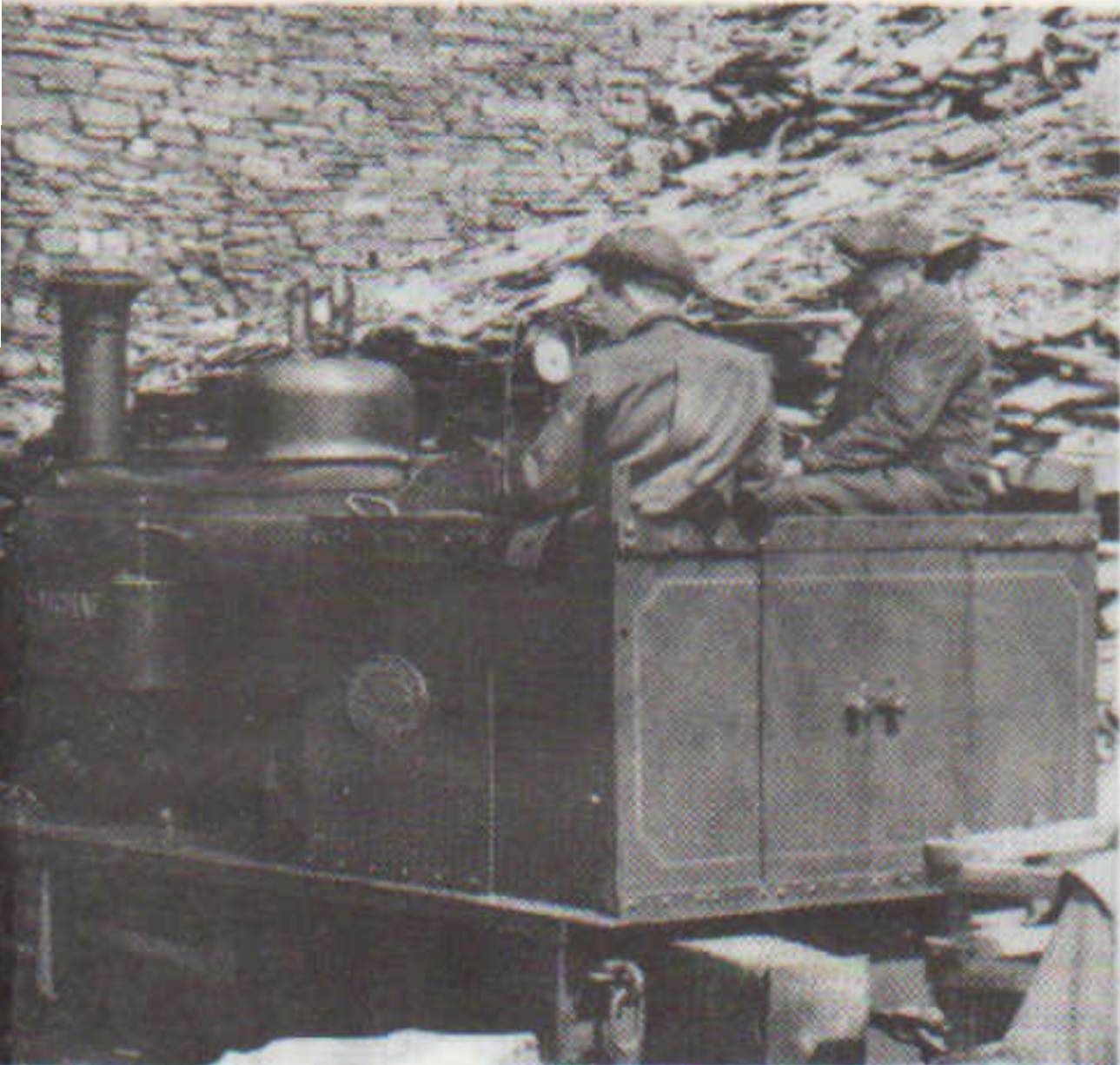

Eiddo Miss Clarice Williams, Summerhill, Llanrhywun yn rhywle all roi gwybodaeth i ni yn.

Caniateid ychydig amser i'r dynion ddad-bacio, newid eu dillad, a chael tamaid o fwyd cyn mynd at eu gwaith fore Llun. Ambell un yn gwneud brechwast iawn iddo'i hun.

Thomas J. Roberts, Llanberis, yn cerdded trwy'r Drenewydd wedi bod yn y tŷ powdwr un bore Llun ac ogle o'r badell ffrio yn

WAREL gan Hugh R. Jones

Deiniolen gynt, pwyswr; Myrddin Thomas, Pen-y-bae Bach, Penisarwaun. Y llun trwy garedigrwydd

dad y diweddar David Owen (Dafydd 'Refail') yn

yr llun yma ond ni wyddys fawr amdano. Oes o?

agor ei stumog, ac yn dweud yn gellweirus wedi cyrraedd y bonc bod yna gythraul o le yn y barics yna — dynion Sir Fôn yn bwyta'i gilydd. Ffrio bacwn wrth gwr. Pam galw pobl Sir Fôn yn foch a phobl Sir Gaernarfon yn eifr sydd eto i'w ateb 'rwy'n meddwl. Cerdded cryn bellter eto i'r ponciau ar lethrau Elidir ac felly

bob dydd hyd hanner y dydd Sadwrn, yna yr un patrwm o fynd yn ôl a blaen adref am y penwythnos.

Y Drenewydd bron ar wastad yr Allt Ddu yng nghysgod craig a choed. Aberdaron rhyw 1,500 o droedfeddi uwchlaw'r môr, bron ar ben yr Elidir fel pe'n herio stormydd y gaeaf.

Un ystafell wely, a'r gwely dwbwl yn ffitio i'r dim rhwng dau bared o gerrig oer y chwarel, rhyw droedfedd o drwch. Yr ystafell arall i fyw ynddi. Tan glo agored, yr offer coginio yn syml iawn, — tecell, sosban, tebot, y badell ffrio, ac ôl mwg ar y cwbl, ecop neu ddau a mwg te. Papur newydd yn aml ar y bwrdd — 'Yr Herald Cymraeg' neu'r 'Genedl' — papur digon mawr i orchuddio'r bwrdd a chael cyfle i ddarllen pwt wrth fwyta. Cadair dderw neu stôl i eistedd, a'r hen setl dderw i'w gweld mewn ambell le, a rhoi 'home-made' yn aml.

Dim 'mod cons' yr adeg hynny, un tap dŵr rhwng pawb yn y barcs, ac i fyny yn Aberdaron a lleoedd eraill cael dŵr o'r graig fel pe byddai rhyw Foses wedi bod yno yn ei tharo, a phistyll glân yn rhedeg allan i ddisychedu'r trigolion. Dewis eu toiledau eu hunain, neu rhyw gwt wedi ei adeiladu a ffrwd fechan yn rhedeg odditeno.

Amrywiaeth o bethau i'w diddori, y Beibl a'r Llyfr Emynu, cylchgronau'r Hen Gorff, papurau lleol Mona ac Arfon, cardiau, 'board' Draughts, Dominoes, Snakes + Ladders a Ludo. Ac yn aml iawn yn casglu at ei gilydd i un barics i gael tipyn o hwyl a thynnu coes.

Cael glo i'r barics o'r Gilfach Ddu, nid talcen glo er bod yr enw'n debyg ond y man pwysig hwnnw o'r lle yr oedd pob peth yn cael ei ddosbarthu i'r chwarel, a chofnodion cywir o bopeth oedd yn dod i mewn a mynd allan. Rhai o'r pethau'n mynd am ochr dde'r gwaith gyda'r peiriant ager — injian stêm — y 'Jerry M' a'r 'Cackler', eraill yn mynd i fyny'r inclên i gyfeiriad y barics. Hanner cant o lo yn aml fyddai hogiau'r barics yn ei brynu. Mae yna gofnodion diddoriol o anfon glo i'r barics yn 1925–1926, o 1/10–2/6 y cant oedd pris y glo yn y dyddiau hynny, ac yn ôl y llyfr byddai rhyw un dyn yn gofalu am y glo i amryw eraill ac yn gyfrifol am dalu amdano. Dyma rai enghreifftiau o'r llyfr —

- Saesneg yr adeg honno:
- 16 cwts — Hendre, Hy. Jones
 - 14 cwts — Drenewydd, Hy. Jones
 - 8 cwts — Drenewydd, John Parry
 - 7 cwts — Sam Wms + 6 others Hendre
 - John Darron Wms, Barics Mills, 1cwt
 - R. Hy. Wms, Aberdaron 1cwt
 - Wm. Jones Muriau 1cwt
 - H. Jones Ponc Roller 1cwt
 - Wm. Owen No. 32 Bottom of AIV 1cwt
 - Owen W. Rowlands Hospital Hall 1cwt

Llannerch Y Llenor gan SELWYN GRIFFITH

Croeso unwaith eto. Er nad oedd y maes yn 'deg' ym Mhrifwyl yr Urdd eleni, pleser oedd cael bod yng nghanol y mwd a'r glaw a gwynt ddydd Sadwrn. Llwenydd oedd gweld rhai o ardal yr Eco yn ymddangos ar y llwyfan.

Cofiwch, mae'n dipyn o gamp dod i lwyfan Prifwyl yr Urdd. Llongyfarchion cynnes i bawb a gafodd y fraint. Gallwn ymfalchïo hefyd ym muddugoliaeth y prifardd ifanc o Garrog, Corwen gan fod ei fam yn hanu o ardal yr Eco, ac roeddwn i yn bersonol yn falch iawn o weld parti adrodd Ysgol y Golygydd (Ysgol y Gaerwen, Môn) yn llwyddo i lano'n saff ar leuad y gwyddwn i lawer amdano. Do, er gwaetha'r tywydd, fe gafwyd gŵyl i'w chofio ym Maesteg.

Carwn longyfarch cyfeillion Llanrug a dymuno'n dda iddynt gyda'u bwriad o ailgodi 'Stedd-fod yn yr ardal. Pob hwyl i'r fenter, — mae'n ddrwg gennyf na allaf dderbyn y gwahoddiad i fod yno, gan fod eisteddfod Llan-sannan ar yr un dyddiad, a minnau wedi addo ers misoedd bellach fynd i'r ŵyl honno.

Edrychwn ymlaen bellach at Wyl Genedlaethol Caernarfon a'r cylch — yr olaf, yn ôl pob tebyg, a welwn yn ein hardal. Mae plant y fro yn prysur baratoi ar gyfer pasiant y plant. Pob hwyl iddynt, — bydd yn brofiad cofiadwy i bob un ohonynt.

Daeth rhaglen carnifal Bethel i law, a hyfryd gweld ailgychwyn carnifal yn y pentref. Daeth ag atgofion hyfryd i mi am garnifal llwyddiannus a gynhaliwyd yn y pentre sawl blwyddyn yn ôl bellach, a minnau'n chwys domen dail yn gwrthio fy nhad mewn pram o amgylch yr ardal.

Dyma lun y deuthum ar ei draws, a minnau yr adeg honno yn ffit ac yn heini, a chyda digon o wynt i gicio ffwtbol o fore gwyn tan nos. Ie, dyddiau dedwydd, a phob hwyl i garnifal Bethel, a charnifal pob ardal arall ym mro'r Eco.

Be' sy'n y fased tybed? Dyma gerdd gan Mrs Enid Jones, Bryn Gelli, Talysarn. Cerdd hiraethus am 'Gwenno'. Diolch am eich cefnogaeth Enid, fe ddaw y cerddi eraill i'r Llannerch maes o law.

GWENNO

Yn araf ymgodai y lloer dros Eryri
Gan daflu ei lewyrch dros greigiau'r Fachwen;

Rhodianna wnawn innau hyd lethrau
yr Wyddfa
Gan sibwrdd cyfrinach fy nghalon wrth
Gwen.

Ei thlydni oedd harddach, perffeithiach
na'r rhosyn,
Er hyn nid ei thegwch a ddenodd fy
mryd;

O na, dros ei gwefus fel murmur
aberoedd
Dylifai'r Gymraeg, yr iaith orau'n y
byd.

Dro arall cyd-gerddem dros lwybr y
Clegir
Sy'n arwain at Gastell Bryn Bras yn y
coed;

A Gwenno yn addo y rhodda ei hateb
I mi, cyn i'r lleuad lawn ddyfod i'w
oed.

Mewn bwthyn bach melyn codasom
ein cartref,
A chlychau y grug i'w gweld ar bob
llaw.

A phan ddôl y gwanwyn caem glywed
y gwcw
Yn canu ei deunod o'r Ceunant gerllaw.

Atgofion ddaw imi tra yma fy hunan
Yn crwydro yn unig ar balmant y stryd
Nid yw llewyrch y lloer erbyn hyn
dros Lyn Padarn
Yn ddim heb fy Ngwenno, sydd heno
yn fud.
Mrs Enid Jones,
Tal-y-sarn.

A dyma ddwy gerdd arall gan Cadfan Parri Owen, Dirprwy Brif-athro Ysgol y Gaerwen, Môn (ysgol y corau adrodd llwyddiannus). 'Diwrnod Mam' a 'I Mam.'

DIWRNOD MAM

Mae cofio
Yn bwysig bob amser.
Mae cofio'n
Ddwys a llon;
Ond cofio am Mam
Ni raid gofyn paham!
Yr orau yn y byd yw hon.

Nid diwrnod i Mam sy'n bwysig,
Ond cofio amdani bob dydd!
Siarad amdani wrth eraill
Clodfori ei chariad a'i ffydd.
Dweud am y plant a fagodd
A'r poeni a'r gofal bob awr,
Dweud am yr Un a'i nerthodd
Yr Un a gâr mor fawr.

I MAM

Ni fegir mamau
Fel chwi byth mwy!
Mae'r Sais â'i lygredd
Wedi'u difetha hwy;
Ond y mae gobaith
Y daw y Dydd
A'r Efengyl yn teyrnasu
Yng Nghymru Fydd.

Anrheg bychan
I'm hanwylaf fam,
Dim i'w gymharu
Â'i chariad di-nam!

DEINIOLEN

DIOLCH — Dymuna Miss Ciss Rowlands, Pen-yr-olchfa, Clwt-y-bont ddiolch o galon i'w holl berthnasau a chyfeillion am bob caredigrwydd a ddangoswyd tuag ati yn ystod ei harhosiad yn Ysbyty'r Bwth, Caernarfon. Diolch hefyd i'r meddygon a'r gweinyddesau yn yr ysbyty.

Dymuna Monica Evans, 32 Stryd Newydd, Deiniolen ddatgan ei diolch-garwch i'w pherthnasau a chyfeillion am y llun cardiau ac anrhegion a dder-

byniodd yn ystod ei harhosiad yn Ysbyty Môn ac Arfon, Bangor ac Eryri, Caernarfon. Ei diolch hefyd i staff yr ysbytai am eu gofal caredig.

SEINDORF — Cynhelir cyngerdd yn Theatr Gwynedd gan y Seindorf ar Orffennaf 8. Bydd Hogiau'r Ddwylan, Hogia'r Wyddfa, Leah Owen a Nerys Jones hefyd yn cymryd rhan. Bydd un o gornedwyr gorau Lloegr, sef Tom Pollin o Fand Grimethorpe Colliery yn chwarae gyda'r seindorf.

Oddfellows

All rhywun o Ddeiniolen roi eglurhad ar ystyr 'Oddfellows'? Y llun trwy gared-irwydd Mr Owen Jones, Pentre Helen, Deiniolen.

Llanberis

aelodi ond bydd rhaid iddynt fod yn barod i ateb i'r Gweithiwr Cymdeithasol.

Y LLENG BRYDEINIG — Mae cangen Llanberis yn awr yn swyddogol ac os bydd rhyw gyn-filwr neu gyn-filwres yn dymuno ymuno anfoned at Mr Charles Saynor, 44 Maes Padarn, Llanberis, prif ysgrifennydd y gangen. Mae dalgylch y gangen yn cychwyn yn Nolafor, Cwm-y-glo ac yn gorffen ym Mhenygwryd. Apelir am gynrychiolydd o Gwm-y-glo a Nant Peris i ddod ar y pwyllgor.

CLWB METHEDIG ERYRI — Mae'r clwb wedi cael llwyddiant mawr eto, wedi derbyn tlws gan Gymdeithas Brydeinig y Methedig. Cafodd Mrs Ray Williams, 11 Rhes Victoria a Mrs M E. Jones, 10 Rhes Victoria eu hanrhegu yn Llundain ar Fehefin 7.

Mae aelodaeth y clwb yn araf gynyddu ond fe garem weld mwy o ddynion yn ymuno. Nid oes tâl ym-

HARLEY'S

(Siop Dilladau Plant)

Stryd Fawr Llanberis

Dilladau Plant o bob math
o fabanod i dair ar ddeg oed

GWISG SWYDDOGOL
AR GYFER GENETHOD
A BECHGYN
YSGOL BRYNREFAIL
Ffôn: Llanberis 393

LLYTHYREN NEWYDD — CAR NEWYDD!

ARCHEBWCH EICH

Marina

RWAN

CAR DA, DIOGEL
DIBYNADWY. BRITISH
LEYLAND AR
EU GORAU!
GWARANT
12 MIS — FAINT
BYNNAG A
DEITHIWCH

MAE GENNYM
GEIR AIL LAW
RHAGOROL
HEFYD!

GAREJ MINFFORDD

Morris

BETHEL

PERCHENNOG T.R. & S. EVANS
FFÔN
Y FELINHELI 670

PENISARWAUN

EGLWYS SANT HELEN — Dymuna'r wardeiniaid ddiolch o galon i'r aelodau a chyfeillion o Eglwys Sant Helen, Penisarwaun am eu rhoddion hael ar y Dydd Gweddï a Rhodd a gynhaliwyd ddydd Sul, Mehefin 3. Casglwyd oddeutu £60 tuag at yr eglwys.

UNDEB Y MAMAU — Cafwyd noson goffi dan nawdd Undeb y Mamau nos Lun, Mehefin 4 ac fe anfonwyd £11 tuag at Gymorth Cristnogol.

MRS. D. A. EVANS, Glyn Arthur. Dymunwn yn dda i Mrs D. A. Evans sydd wedi dychwelyd o'r ysbyty ar ôl cael triniaeth lawfeddygol.

TAD MRS GLENYS WILLIAMS, Trem Gynfi — Yr oedd yn ddrwg gennym am anhwylder tad Glenys. Dymunwn adferiad buan iddo.

MR ERIC JONES, 13 Bryntirion — Newydd glywed ydym am Eric; mae'n dioddef oddi wrth ei gefn ac wedi gorfod mynd i'r ysbyty. Brysiwch wella Eric.

SIOP GRON — Fel addoldy ac ysgol mae siop yn bwysig i bentref, nid am ei gwasanaeth yn unig ond hefyd yn gymdeithasol. Yn anffodus, bydd Siop Gron yn cwtogi ar ei gwasanaeth, yn ôl yr hyn a glywir. Bydd yn aros fel Swyddfa Bost a hefyd gwerthu da-da. Diolchwn i Ernest a Betty Green am gymryd y siop i ddechrau ac am eu gwasanaeth.

GŴYL BENISARWAUN — Cynhelir yr Wyl eleni yn ystod wythnos Gorffennaf 9-14.

Gorffennaf 9: Noson Goffi yng nghwmni Mr Reg Edwards.

Gorffennaf 10: Pêl-droed — Gemau 7 bob ochr i'r dynion. Gobeithir cael timau o'r Waun, Bryn Eglwys, Bryntirion a Siop Gron.

Gêm y merched: Penisarwaun yn

erbyn Llanllyfni.

Tynnu Rhaff (Tug o' War) yr un noson.

Gorffennaf 12. Nos Iau, 6.30. Carnifal a Mabolgampau. Bydd Seindorf Llanrug a Majorettes Llanrug yn arwain yr orymdaith o Siop Gron.

MR a MRS S. MADDOK — A gawn ni ddymuno'n dda, er braidd yn hwyr, i Mr a Mrs Maddok, Woden Cottage ar achlysur eu priodas.

NOSON I GLOI — Aeth aelodau Pwyllgor lleol yr Eisteddfod i westy Tan Dinas i gloi eu hymgyrch codi arian. Cafwyd noson ddiddorol a hwyliog yng nghwmni Mr Arwel Jones, Llanrug.

MAB NEWYDD — Balch oeddym o glywed am enedigaeth mab i Mrs Beryl Jones (5 Bryntirion gynt). Pob bendith iddynt.

EIRA HWYR — Wedi gaeaf hir ac oer bu'r eira'n hir yn diflannu'n llwyr oddi ar y mynyddoedd. Yr oedd un smotyn o eira i'w weld ar Glogwyn Du'r Arddu ar Fehefin 17. Ond yn ôl rhai, yr oedd 'esgyrn eira' yng Nghwm Glas ar y 18fed. Ar ôl gaeaf hir 1951 yr oedd peth o'r hen eira i'w weld tan Orffennaf 7.

GEMAU GIAMOCS

CYNTA' I'R FELIN

Y mae Pwyllgor Carnifal Llanberis yn estyn gwahoddiad i'r timau canlynol i'r gystadleuaeth Gemau Giamocs eto eleni:

Tim Llanberis (enillwyr y gwpan y llynedd; Tim Cwm-y-glo; Tim Deiniolen; Tim Llanrug; Tim Penisarwaun.

O'R GENEDLAETHOL

CYFROL
Y DIWEDDAR

WILLIAM VAUGHAN JONES

Y mae cyfrol a sgrifennwyd gan y diweddar William Vaughan Jones o'r Waunfawr yn prysur godi arian at Eisteddfod Caernarfon.

Gweddw Mr Jones, Mrs Mary Vaughan Jones, fu'n gyfrifol am gasglu defnyddiau a sgrifennwyd gan ei gŵr ar gyfer cyfrol 'Yr Hen Waun' a werthir am bunt y copi yn yr ardal.

Y mae'n cynnwys dyfyniadau o'r amrywiol agweddau yr oedd gan Mr Jones ddiddordeb ynddynt gan gynnwys hen hanesion, hen ffeithiau hanesyddol sy'n berthnasol i'r ardal a chrynodeb o rai o'i ddarlithoedd megis yr un ar John Evans, y Waunfawr y dywedir iddo groesi i America ym 1792 i chwilio am Indiaid a siaradai Gymraeg.

Y mae'r gyfrol yn cynnwys nifer o fapiau hefyd i egluro ei thestun.

William Vaughan Jones — neu Wil Vaughan i bobl yr ardal — oedd Cadeirydd Pwyllgor Drama'r Eisteddfod a theyrnged iddo ef yw drama gomisiwn John Gwilym Jones a berfformir yn ystod wythnos yr Eisteddfod.

MARY YN CROESAWU'R CYMRY AR WASGAR

Cenir Cywydd Croesawu'r Cymry ar Wasgar yn Eisteddfod Genedlaethol Caernarfon gan Mary Roberts o Lanrug, yn wreiddiol o Fôn, a phriod Prif Gyfieithydd Cyngor Sir Gwynedd, Mr. R. John Roberts.

Mae'r geiriau gan y diweddar William Morris, Caernarfon.

pentref o ardal Eco'r Wyddfa. Os bydd mwy nag un cais yn cyrraedd yr un diwrnod, y cyntaf a agorir fydd yn llenwi'r bwlch.

Cofiwch ysgrifennu at: ARWYN ROBERTS, 5 STRYD Y FFYNNON, LLANBERIS.

ATODIAD NANT PERIS

Dymunwn wellhad buan i Mrs Eluned Owen, 8 Nant Ffynnon, sydd yn Ysbyty Minffordd, Bangor. Brysiwch yn ôl i'r Nant.

EISTEDDFOD GENEDLAETHOL FRENHINOL CYMRU CAERNARFON A'R CYLCH 1979

CYNGHERDDAU

Ym Mhafiliwn yr Eisteddfod am 7.30 p.m.

NOS SADWRN AWST 4	CYNGERDD AGORIADOL Anne Edwards, Soprano Band Pres Cenedlaethol Cymru Cor Meibion Unedig
NOS SUL AWST 5	FFANTASI I GÔR (Beethoven) Peter Katin, Piano Cerddorfa'r BBC David Lloyd-Jones, Arweinydd Osian Ellis, Telyn.
NOS LUN AWST 6	CYNGERDD CERDDORFAOL Peter Katin, Piano Cerddorfa'r BBC David Lloyd-Jones, Arweinydd
NOS FAWRTH AWST 7	PASANT Y PLANT
NOS FERCHER	Cerddorfa Genedlaethol Ieuencid Cymru. Arweinydd: Arthur Davison
NOS IAU AWST 9	MESSE SOLENELLE (Rossini) Côr yr Eisteddfod Eirian Davies, Maureen Guy, John Mitchinson, Delme Bryn-Jones Arweinydd: John Huw Davies
NOS WENER AWST 10	CYNGERDD IEUENCTID Dido ac Aeneas (Purcell) Culhwch ac Olwen (Mathias)

Tocynnau: 1. £2.50 2. £2.00 3. £1.50. Manylion: Swyddfa'r Eisteddfod, Caernarfon LL55 1NN. Tel: 5215.

Mudiad y Ddraig Goch

ANGHOFIWCH

Y Refferendwm, Mai'r 3ydd, Helynt Bangor, Keith Best, Etholiadau Ewrop, Rhieni Llandudno, Y Gyllideb, Croesawu Carlo, Prifathro Ystalyfera a Strach y Pafiliwn . . .

DEWCH I GAE'R SAESON, CAERNARFON
i'r BABELL ENFAWR bob noson o'r Eisteddfod
i fwynhau cwmni

Crysbas a Maggs
Nos Sadwrn, Awst 4

Trwynau Coch
Nos Lun, Awst 6

Geraint Jarman
Nos Fawrth, Awst 7

Edward H. Dafis
Nos Fercher a

Nos Wener, Awst 8 a 10

Jip ac Eliffant

Nos Iau, Awst 9

Shwn
Nos Sadwrn, Awst 11

BOB NOSON HEFYD

bydd Cymdeithas yr Iaith yn cynnal nosweithiau yn y
"LOG CABIN", Clynnog-fawr.

Dafydd Iwan, Meic Stevens,

Nosweithiau gwerin, ymrysonau . . .

A NOSON LAWEN NOS IAU
yn Sinema'r Majestic 10.30.

Glan Rhyddallt

COF AM GLAN RHYDDALLT
a fu farw Gorffennaf 7, 1961
yn 86 mlwydd oed.

Dau englyn i Glan Rhyddallt oedd y ddau englyn olaf a gyfansoddodd George Rees. Bu'r ddau yn gyfeillion am flynyddoedd. Y mae rhai o lythyrau George Rees at Glan Rhyddallt yn cael eu cadw yn y Llyfrgell Genedlaethol yn Aberystwyth.

Ymddangosodd y ddau englyn yn 'Yr Herald Cymraeg' Medi 11 1950. Bu Glan Rhyddallt yn ysgrifennu colofn wythnosol i'r 'Herald' am 30 mlynedd. Daliodd ati i'r diwedd.

GLAN RHYDDALLT

Gŵr yw ef heb un gair hallt, - awenydd
A'i ganu'n ymdywallt;
Un addwyn yw Glan Rhyddallt
A dawn wych o dan ei wallt.

Rhy fwyniant pan sgrifeno - aur oriau
I werin ei henfro;
Ni ddaw in ddim i'n blino
Na llinell wan o'i weill o.

George Rees.

ATODIAD LLANRUG

LLWYDDIANT — Carem ddymuno'n dda i Gwenith Parry, wyres y diweddar Gynghorydd John Parry (Pencerdd Seion) a merch Mr Gwyndaf Parry, athro cerdd Ysgol Brynrefail, yn ei swydd newydd. Bu yng Ngholeg y Brifysgol, Abertawe yn gwneud cwrs B.Sc. (Econ.) mewn cymdeithaseg yn llwyddiannus, ac yna dan ofal Archifau Gwynedd bu'n llwyddiannus eleni i gael Diploma mewn Gweinyddu Archifau. Fe'i penodwyd yn Swyddog Rhanbarthol Archifau Môn, a bydd yn cychwyn ar ei gwaith ddechrau Gorffennaf.

Bethel

CLWB 100 — Enillwyr y mis oedd (1) £20, Mrs Helen Bebb, Llwyn Eithin; (2) £10, Mr Collwyn Williams, 4 Tan y Cae; (3) £5, Mrs Audrey Pierce Caer Siddi a Mr a Mrs Hughes, Y Fachell, Seion.

DIOLCH — Dymuna Meinir Williams, Elan, ddiolch o galon i bawb ym Methel am eu dymuniadau da a'u llongyfarchion iddi wedi Eisteddfod Maesteg. Diolch i Anti Fanny am ei charedigrwydd dros Adran yr Urdd ac yn arbennig i'w hathrawes Mrs Eluned Ellis Jones, B.A., Caernarfon.

CYDYMDEIMLO — Cydymdeimlwn yn fawr â Mrs Ellen Robinson, Caernarfon, a Mr Hugh Jones, Rhianfa, Saron, Bethel ar golli eu chwaer, Mrs M. Roberts, Bryn Meini, Llanfaelog, Môn ar ôl gwaeldd hir.

CYFROL GAN FARDD LLEOL — Bydd llyfr diweddaraf Selwyn Griffith, aef 'Y Dref (C'nafron) a Cherddi Eraill' allan erbyn yr Eisteddfod. Ceir llawer o gynnyrch y bardd yn y gyfrol, gan gynnwys pryddest 'Y Dref' sy'n sôn am hen dre Caernarfon a'i chymeriadau, — y gerdd a fu mor agos i ennill y goron ym Mhrifwyl Dyffryn Clwyd, a cherddi am ardal Llanberis a enillodd gadair Pontrhydfendigaid y llynedd; cerddi sy'n sôn am y chwarel ddoe a heddiw. Mae'r gerdd goffa i Waldo, a wobrwyydd yn yr Eisteddfod Genedlaethol yn Rhuthun, yn y gyfrol hefyd. Hon fydd pumed cyfrol Selwyn, ond y gyntaf ar gyfer oedolion. Cynlluniwyd y clawr gan Euron, ei fab.

TRIP YR YSGOL SUL — Bydd trip Ysgol Sul y Cysegr yn cychwyn o'r Capel am chwarter i ddeg fore Sadwrn, Gorffennaf 7. Gofynnir i bawb sydd am fynd i'r Rhyl roi eu henwau i Mrs Ceinwen Williams cyn gynted ag sydd bosibl. Pris y trip fydd £1 i oedolion.

LLONGYFARCHIADAU — i Mr a Mrs Alun Jones, 22 Bro Rhos ar enedigaeth merch, Ffiona, chwaer i Michele a Dylan.

Y CARNIFAL — Cofiwch am y Carnifal ddydd Sadwrn. Gobeithio y deil y tywydd. Gobeithiwn fedru cyhoeddi lluniau yn y rhifyn nesaf.

NOSON LAWEN "LLEU"
yn **SINEMA'R MAJESTIC,**
CAERNARFON
nos Fercher, Awst 8, 1979
am 10.30 o'r gloch.

Ymysg yr artistiaid bydd Tecwyn Ifan, Becca, Rofi, Trefor Selway. Ceir tocynnau (pris £1.25) drwy anfon amlen gyfeiriedig a stamp gyda'r tâl priodol i Emrys Price-Jones, Y Garnedd, Groeslon, Caernarfon.

BRYNREFAIL

CLWB Y MAMAU — Cafwyd noson ddifyr yng nghwmni Mrs Dorothy Jones o Gwm-y-glo a roddodd ddatganiad o'i gwaith gydag 'Action Research' — mudiad sydd yn rhoi cymorth i blant methodig. Rhoddwyd y te gan Moira Ellis, Jill Harris a Jackie Jones. Rhoddwyd anrheg y mis gan Ann Parry ac fe'i henillwyd gan Rhian Jones.

SEFYDLIAD Y MERCHED — Daeth Mrs Maria Pritchard atom i ddisgrifio ei hymwelid a stiwdio Granada ym Manceinion lle recordir rhaglen 'Coronation Street'. Rhoddwyd y te gan Mrs Rhian Jones a Mrs Carol Houston. Rhoddwyd anrheg y mis gan Mrs Williams, Bryn Melyn, ac fe'i henillwyd gan Mrs Sheila Williams. Diolchwyd gan Mrs H. J. Jones.

Bu rhai o'r aelodau yng Nghastell Penrhyn i barti caws a gwin ar Fehefin 13.

CLWB 'REFAIL — Cafwyd trip bws i Gricieth ar Fehefin 19 a chafwyd swper yng Ngwesty Plas Gwyn, Pentrefelin. Carai'r clwb ddatgan diolch i Mrs Knox am drefnu'r noson iddynt.

ATODIAD CWM-Y-GLO

MERCHED Y WAWR — Dydd Sadwrn, Mehefin 9 cafodd y gangen leol daith ddirgel hynod lwyddiannus wedi ei threfnu gan Mrs Gwyneth Chick a Miss Mair Rowlands. Ymweliad â chanolfan Rhyd Ddu oedd y rhan gyntaf o'r daith, gan alw yn yr ysgol a'r tŷ lle ganed y diweddar Syr T. H. Parry-Williams. Yno clywsom ar dap lais godidog y bardd yn adrodd rhannau o'i farddoniaeth a gweld llawer o luniau oedd yn gysylltiedig â'i fywyd.

Yna aethom ymlaen trwy Fedd-geleert tua Phorthmadog lle cafwyd te a threulio rhyw orig fach fer i weld y siopau. Ar hyd y cob yr aethom wedyn, i gyfeiriad Porth Meirion. Yr oedd y tywydd yn braf a mwynhaodd pawb eu hunain yn edmygu gwaith y diweddar bensaer Syr Clough Williams-Ellis a chrwydro hyd y pentref Eidalaid llwgar a greodd ef allan o'r 'gwyllt.'

Tua chwech o'r gloch troesom tuag adref gan aros yng Nghricieth am swper; a thystiodd pawb iddynt fwynhau'r daith yn fawr. Rhoddwyd y diolchiadau gan Mr Llew Hughes, Hyfrydle.

GWIBDAITH Y PENSIYNWYR — Cyfarfu pwyllgor o Ferched y Wawr nos Fercher i drefnu gwibdaith i'r pensinywyr. Cychwynnir yn brydlon am 12.30 p.m. ddydd Sadwrn, Gorffennaf 21 i Landudno. Er mwyn cael amcangyfrif o'r rhif sydd yn bwriadu mynd, fe eilw chwirydd o'r gangen gyda'r pensinywyr.

LLWYDDIANT — Yn Auckland, Seland Newydd cafodd Mr Keith Jones, ŵyr Mrs H. J. Jones, 7 Trem-eilian radd M.Sc. gydag anrhydedd. Llongyfarchion cynnes iddo. Mae'r teulu yn Auckland yn derbyn yr Eco bob mis.

ADREF O'R YSBYTY — Da yw datgan fod Mrs M. Closs Parry, Bryniol a Mrs Blodwen Evans, Cae'r Gwyddel wedi dychwelyd adref a dymunwn i'r ddwy barhau i wella. Dymunwn yn dda hefyd i Mrs Williams, Glanffrwd.

Bu Sally Ann Ellis, Gwaelddfa yn Ysbyty Dewi Sant am noson o ganlyniad i ddamwain gyda beic, ond da yw datgan ei bod wedi dod ati'i hun.

CLWB PEDWAR UGAIN — Enillwyr mis Mai: — Mai 4 (1) John Smith, 1 Orwig Terrace. (2) Sheila Roberts, Llwyn Helyg. (3) Betty Owen, Tros yr Afon.

Mai 11. (1) Ann Parry, Gorffwysfa. (2) Islwyn Jones, 3 Trem-eilian. (3) Meurig Jones, Deiniolen.

Mai 18. (1) Owen Roberts, Llwyn Helyg. (2) Pete Welsby, Tremallt. (3) Rhona Jones, Deiniolen.

Mai 25. (1) Glyn Owen, Tros yr Afon. (2) Judy Walton, Rhydu Duon. (3) Mrs Owen, 10 Trem-eilian.

NANT PERIS

ESGYRN EIRA — Ar Fehefin 14 y diflannodd yr eira olaf oddi ar y Grib Goch a'r Wyddfa.

GWAELEDD — Mae llawer yn cwyno y dyddiau hyn. Daeth y newydd fod Mrs John Alwyn Parry yn yr ysbyty yn Aberystwyth a Mrs Arthur L. Williams yn Ysbyty Maelor, Wrecsam. Dymunwn adferiad buan iddynt.

CROESO ADREF — i John Closs, Cwmeilir gynt, am ychydig seibiant ar ôl bod yn crwydro'r byd.

TRIP YSGOL SUL REHOBOTH — Bydd y trip yn mynd i'r Rhyl ar Orffennaf 7 ac mae'n ofynnol i bawb roddi eu henwau i Mr Gwilym S. Jones mor fuan ag sydd bosibl. Y cyntaf i'r felin gaiff falu.

YN GWELLA — Croeso adref i Mr T. J. Roberts, Llys Awel o'r ysbyty. Mae'r ardalwyr yn falch o'i weld o gwmpas unwaith eto. Ond wrth groesawu, drwg gennym ddeall fod William John Williams, Tan y Bryn wedi gorfod mynd i'r ysbyty; brysied yntau adref wedi gwella.

DIOLCH — Dymuna T. J. Roberts, Llys Awel ddiolch yn gynnes i bawb am eu caredigrwydd a'u dymuniadau da iddo yn ystod ei arhosiad yn yr ysbyty yn ddiweddar.

E.W.Pritchard CENTRAL GARAGE Llanberis

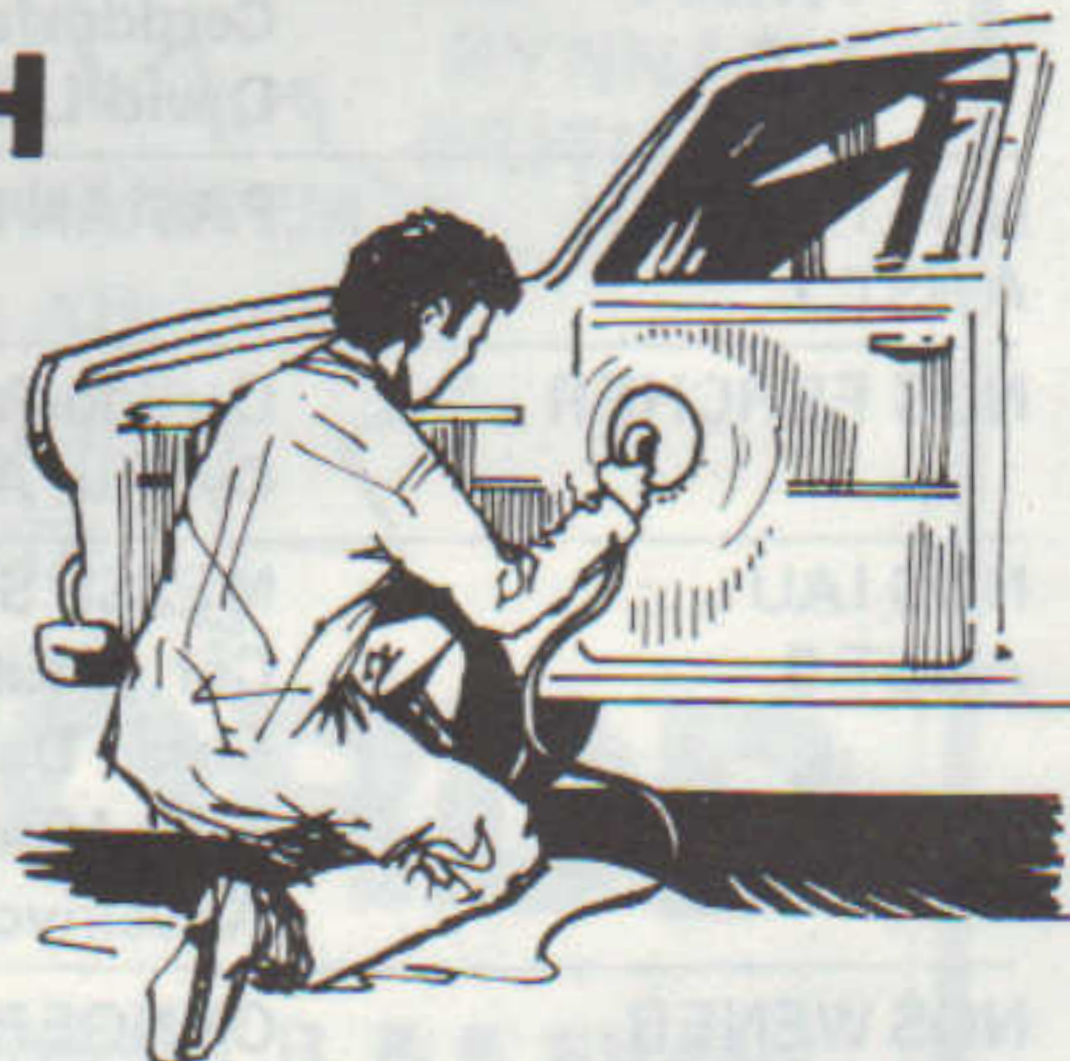
Ffôn 202

TREFNWYR ANGLADDAU
CEIR AR GYFER PRIODASAU
GWASANAETH TACSI

GORS BACH PANEL BEATING SERVICE Cwm-y-glo

Ffôn : LLANBERIS 814

GWASANAETH TORRI-LAWR
24 AWR

DEINIOLLEN

Y TABERNACL — Llongyfarchiadau i Mrs Nan Williams, 25 Hafod Olau am ennill y wobwr gyntaf am grosio a'r ail am wniô yn Eisteddfod Talaith Cymru yn Ninbych. Hefyd Mrs J. Eirlys Williams am gael yr ail wobwr am draethawd a'r trydydd ar ddrama fer yn yr un eisteddfod.

DIOLCH — Dymuna Mrs Jane Griffith, Macpelah House ddatgan ei diolch-garwch llwyr am bob caredigrwydd a gofal a dderbyniodd gan deulu, cyfeillion a chymdogion tra bu'n derbyn triniaeth yn Ysbyty Dewi Sant, Bangor yn ddiweddar. Diolch hefyd i'r meddyg teulu a staff yr ysbyty.

MERCHED Y WAWR — Nos Lun, Mai 21 cyfarfu Merched y Wawr, Llywyddwyd gan yr Is-lywydd, Miss Kathleen Jones, ac estynnodd groeso i Mrs Eluned Bebb y wraig wadd. Cafwyd noson hynod o ddiddorol yn sôn am hen rigymau a hwiangerddi. Diolchwyd iddi gan Mrs Gwladys Evans a Miss Kathleen Jones.

Llongyfarchwyd Mrs Rees Owen ar ennill medal Thomas Gee am ei ffyddlondeb i'r Ysgol Sul, a dymunwyd gwellhad buan i Mrs N. Hughes, Erw Fair. Gwestwragedd y te oedd Mrs Gwladys Evans a Mrs Medwen Griffiths. Enillwyd y raffl gan Mrs Gwen Hughes, Rhiwen.

APÊL GWAUN GYNFI — Yn ystod Mehefin parhawyd gyda'r ymdrech i godi arian i'r Gronfa Leol ac mae'r Pwyllgor yn ddiolchgar i'r cyfeillion hynny a anfonodd eu cyfraniadau pellach er chwyddo'r casgliad. Erys y gronfa ar agor o hyd, a derbynir gyda breichiau agored unrhyw rodd boed fach neu fawr.

Nos Wener, Mehefin 8 cynhaliwyd Noson Goffi yn Ysgol Gwaun Gynfi ac 'roedd y gefnogaeth a gafwyd yn galonddid i'r trefnwyr. Enillwyd gwobrau'r raffl gan: Mrs Evans, 4 Tai Gwledfa; Mr J. Jones, 1 Maes Gwylfa; Mrs G. Williams, Isfryn, Clwt-y-bont a Mrs J. Woodcock, 14 Maes Gwylfa.

Mwynhawyd noson ddiddorol arall gan nifer dda o'r pentrefwyr oedd wedi ymuno a'r Helfa Drysor nos Sadwrn, Mehefin 16. Dilynwyd y trywydd trwy bentrefi Bethel, Llanrug, Waunfawr, Betws Garmon a Rhyd Ddu, gan orffen yng ngwesty Llyn Padarn, Llanberis am swper ysgafn lle y cyhoeddwyd mai enillwyr y 'trysor' oedd Mr D. Williams, Tŷ Capel, Cefn-y-waun a Mr Gwyn Parry, Bro Dawel.

Cofiwch am y cyngerdd Brethyn Cartref sydd i'w gynnal i gyfarfod gofyn poblogaidd yn yr Ysgol am saith o'r gloch nos Fercher, Gorffennaf 18. Dowch yno i flasau talentau disglair y fro.

BREHINES Y CARNIFAL — Rhian Jones, 2 View Terrace fydd Brehines y Carnifal eleni. Bydd yn cael ei

choroni yng Nghyngerdd y Plant nos Fercher, Gorffennaf 4. Y 'Prince Charming' fydd Deborah Thomas a'r morynion fydd Eiriona Owen a Llywela Roberts, gyda Dilwen Haf Williams a Sharon Lambert yn ferched y blodau. Gwyn Elidir Lewis a Darren Parry fydd y gweision. Pob lwc i Rhian yn ystod ei theyrnasiad.

MARW — Brawychwyd yr ardal unwaith eto trwy farwolaeth sydyn Mr John Jones, 3 Stryd Newydd. Cydymdeimlwn yn fawr â Mrs Jones a'r teulu oill yn eu profedigaeth.

DIOLCH — Dymuna Mrs Jane Jones, 3 Stryd Newydd a'r teulu ddiolch o galon am bob caredigrwydd a chydymdeimlad a dderbyniwyd ar farwolaeth y diweddar Mr. John H. Jones. Diolch yn fawr i bawb.

AR YMWELIAD — Yn gynnar fis Chwefror eleni tra'r oedd Mrs Miriam Roberts, sydd â'i llun isod, yn ei chartref draw yn Thermolis, Wyoming, U.D.A., daeth awydd cryf drosti i ymweld â bro ei mebyd yn Neiniolen. Trawodd tra'r oedd yr haearn yn boeth gan drefnu ar unwaith i hedfan yn ôl i Gymru yn ystod yr haf. Hynodwyd yr hanesyn yw bod Mrs Roberts yn 88 mlwydd oed, a'i bod wedi cyflawni ei hawydd trwy lario ar faes awyr Lerpwl bawn Mehefin 15, wedi taith yn cychwyn mewn bws bump o'r gloch y bore blaenorol o'i chartref yn Thermolis i dref Worland; hedfan oddi yno i Denver, newid awyren yno ac i Chicago, ymlaen tros yr lwydd i Lundain, ac wedyn i Lerpwl.

Ar aelwyd ei pherthnassu, Mr a Mrs Owen Williams, Ysgoldy Cottage, lle mae Mrs Roberts yn aros, y treuliodd ein gohebydd lleol orig ddifyr yn gwrando arni yn olrhain ei gyrfa mewn Cymraeg rhugl. Fe'i ganwyd ar Fedi 23, 1890 mewn tŷ a safai ar safle Festri'r Capel Ysgoldy presennol, ac fe'i magwyd yn California Terrace, Clwt-y-bont. Cafodd ei haddysg yn yr hen Ysgol Frytanaidd a safai tros y ffordd i gapel Disgwylfa. Fel ei chyfoedion byr hoedl fu iddi yno cyn symud i weini am gyfnod o ryw chwe blynedd ar deulu Melin Glandinorwig, ac yn y cyfnod hwnnw dilynai ei theulu i Eglwys Maesydref lle'r oedd ei thad yn flaenor uchel ei barch.

Yn y flwyddyn 1921 yr ymfudodd Mrs Roberts i Utah, Efrog Newydd, ond byr fu ei harhosiad yn y ddinas honno gan iddi symud oddi yno ymhen pedwar mis i ymyl ei darpar-ŵr yn ninas Washington. Gwener y Groglith, Ebrill 14, 1922 fe'i priodwyd â'i chariad bore oes, Robert Graham Roberts, a oedd hefyd yn enedigol o California Terrace, Clwt-y-bont. Ganwyd iddynt bump o blant, sydd oill wedi ei rhagflaenu o'r fuchedd hon. Heddiw, a hithau'n analluog i wneud

WAUNFAWR

GENEDIGAETHAU — Llongyfarchion i Carys a Bryn Jones, Tŷ'r Heddlu ar enedigaeth mab, Dylan, brawd i Manon.

Hefyd i Carys a Steven Jones, Saran Wen, Tŷ Hen ar enedigaeth mab, Owain Llyr.

Hefyd i Pat a Joe Jones, Rhiw gynt, ar enedigaeth mab, Gethin, brawd i Siân.

YN YR YSBYTY — Dymunwn adferiad buan i Eric Jones, Tŷ Capel sydd ar hyn o bryd yn Ysbyty Bryn Seiont.

LLONGYFARCHIADAU —

I Gwenno Owen ar gael swydd gyda Dr. Raymond Williams yn y Syrjeri. Hoffai Gwenno ddiolch i bawb am eu caredigrwydd yn ystod ei chyfnod yn yr ysbyty yn ddiweddar.

I Daniel Weale, Tŷ'n Twll Bach a Gethin Williams, Ardwyn ar ennill tystysgrifau o dan y Gymdeithas Judo Brydeinig ym Mhlas Arthur, Llangefni yn ddiweddar.

I Ann Llywelyn Griffith, Eirianallt a Mrs Ann Marston, Blaen y Nant ar lwyddo yn yr arholiadau cerdd i gael ymuno â Gorsedd y Beirdd yng Nghaernarfon ym mis Awst.

I'r canlynol ar gael eu hethol ar y Cyngor Cymuned: Geraint Wyn Davies, Robert Eaglestone, Leslie Jones, O. T. Jones, Mary Vaughan Jokes, Lleufer Pritchard, T. A. Thomas, Rol F. Williams a Dr. R. S. Williams.

YR AELWYD — Swyddogion newydd yr Aelwyd yw Gillian Wyn (Cadeirydd) Dic Jones (Arweinydd), Gwenno Owen a Janet Dawson (Ysgrifynyddion) a Steven Jones (Trysorydd).

GADAEI Y WAUN — Bydd Mr a Mrs H. T. Morris, Fron Goeddiog a'r meibion yn gadael y pentre cyn hir i fyw i Tolwerth, Surrey. Dymunwn yn dda iawn iddynt yn eu cartref newydd gan ddiolch ar yr un pryd am eu cyfraniad i fywyd y pentref.

Dymuniadau da hefyd i Mrs Menna Williams, Pennant, sydd eisoes wedi mynd i fyw i Fae Colwyn. Bu hithau hefyd yn weithgar yn y pentref.

NOSON GOFFI — Cynhaliwyd Noson Goffi flynyddol y Gymdeithas Leol dros Blant Araf eu Meddwl yn y Waunfawr nos Wener, Mehefin 9. Yn ôl yr arfer yr oedd Neuadd yr Eglwys yn orlawn a gwnaed elw o fwy na £300. Mae'r Pwyllgor yn hynod ddiolchgar i'r rhai fu yn helpu ac i'r ardal yn gyffredinol am y gefnogaeth.

CLWB GWYRFAI — Cynhaliwyd cyfarfod olaf y tymor ar Fai 24 gyda'r ficer yn llywyddu. Y Parch. Trefor Jones oedd yn gyfrifol am holi cwestiynau gan aelodau i'r Panel o chwech o siaradwyr. Bu'r trip blynyddol i Landudno yn llwyddiant mawr a chafwyd pryd da ar y ffordd yn ôl. Roedd y trefniadau fel arfer yn nwylo Mrs Parry-Williams a gwerthfawrogi ei chyfraniad gan bawb o'r aelodau.

Y CARNIFAL — Bydd wythnos Garnifal Waunfawr, o dan nawdd yr Ysgol Feithrin, yn cychwyn ar nos Sul, Gorffennaf 8 gyda Chymanfa Ganu yng Nghapel Croes-y-waun am 7.30 o'r gloch. Yr arwelydd a'r unawdydd fydd Elwyn Jones, Llanbedrog a'r llywydd fydd Mrs J. D. Roberts, Caernarfon. Mynediad trwy raglen 30c.

Nos Iau, Gorffennaf 12 bydd cystadleuaeth bêl-droed 5 bob ochr — manylion gan Gareth Jones, Glyn Ceris.

Nos Wener, Gorffennaf 13 fe goronir y Frenhines Heather Wyn Jones yn Neuadd yr Eglwys am 6 o'r gloch. Bydd Edwin Pritchard a Cochyn yno i'n diddori — mynediad 25c, Plant 10c.

Dydd Sadwrn, Gorffennaf 14 bydd gorymdaith y Carnifal gyda Majorettes Llanrug ar y blaen yn cychwyn o'r cae chwarae ger y Llythyrdy am 1.30 o'r gloch i Neuadd yr Eglwys lle bydd stondinau, paned a rhywbeth i bawb. Yno hefyd bydd Gari Williams (Eli Babi) i feirniadu'r Wisg Ffansi. Mynediad trwy raglen 20c (Oedolion). Wedi hwyll a miri'r dydd cawn ragor gyda'r nos yng Nghanolfan Tanybont Caernarfon. Rhowch eich enwau erbyn Gorffennaf 7 i Irene Roberts, Pant Teg neu Beryl Jones, Dôl-y-Coed — fe drefnir bws.

y daith saith awr i gyd-addoli â'r 680 aelod sy'n perthyn i'r Eglwys Gymraeg agosaf ati, caiff Mrs Roberts flas a chysur wrth ailadrodd iddi ei hunan rai o'r adnodau ac emynau a ddysgodd ym mlodau ei dyddiau yn Ysgol Sul Maesydref.

Dymuniad ei theulu a'i chydabod yw y caiff Mrs Roberts arhosiad

hapus yn ei henfro, a blas arbennig ar weithgareddau'r 'Steddfod yng Nghaernarfon ddechrau Awst. Er y rhifyn cyntaf o'r Eco, mae Mrs Roberts wedi bod yn derbyn y papur trwy garedigrwydd Mr a Mrs John Griffith, Caer Bythod ac mae wedi archebu ymlaen llaw am y flwyddyn nesaf.

YN EISIAU

Hen Lyfrau Cymraeg

Pob peth newydd ar gael fel arfer

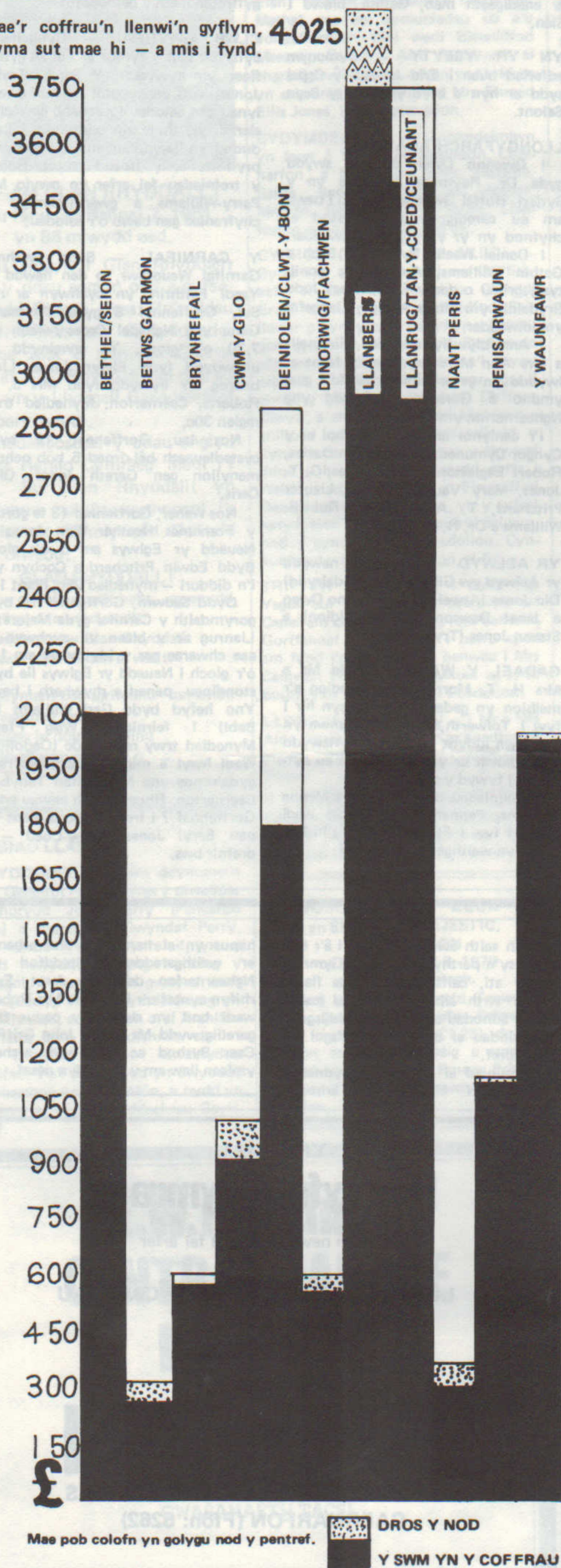
LLYFRAU — RECORDIAU — CARDIAU

SIOP Y PENTAN

YR HEN FARCHNAD, STRYD Y PALAS
CAERNARFON (Ffôn: 5262)

EISTEDDFOD CAERNARFON A'R CYLCH

Mae'r coffrau'n llenwi'n gyflym, 4025
dyma sut mae hi - a mis i fynd.

YN ÔL AT Y MANGL?

Yn ystod yr haf, beth bynnag, ni fydd Cwmni Golchfa (Laundry) Afon-wen yn dod o amgylch y fro i gasglu golchfa. Nid oes sicrwydd eto y bydd y cwmni'n ailgychwyn eu gwasanaeth yn y fro.

Y rheswm dros ddileu'r gwasanaeth, yn ôl pob tebyg, yw fod gan y cwmni ddigon o waith gyda gwestai a Butlins.

Mewn oes pryd mae golchwr a sychwr yn bethau cyffredin mewn tai, y casgliad cyntaf mae rhywun yn dod iddo yw nad oes angen gwasanaeth o'r fath. OND beth am y methodig a'r henoed? Mae nifer o'r garfan hon o'n cymdeithas yn dibynnu'n llwyr ar y gwasanaeth. Dywedodd llefarydd ar ran yr henoed a'r methodig, "Mae'r sefyllfa yn peri poendod i lawer yn yr ardal, ac oni wneir rhywbeth yn ei gylch gan y Gwasanaeth Cymdeithasol bydd yn rhaid apelio ar yr Aelod Seneddol i ymchwilio i'r sefyllfa."

Gofynnir i'r rhai sydd yn mynd i fod mewn trafferthion o ganlyniad i benderfyniad Cwmni Afon-wen, gysylltu ar unwaith â'ch cynghorydd lleol, neu ffonio Mr E. O. Thomas (Padarn 324).

NOSON LAWEN FAWR 'steddfod y cofis

CHARLES WILLIAMS
yn cyflwyno
HOGIA'R WYDDFA
DAFYDD IWAN
TREBOR EDWARDS
MYNEDIAD AM DDIM
PARTI ERYRI

yn y Pafiliwn
NOS FERCHER, AWST 8
am 10.30 p.m.

Tocynnau: £1.50 (Oedolion)
£1.00 (Plant o dan 14 a Phensiynwyr)

Ar gael yn lleol ac yn

Siop y Pentan
Siop Eric Jones
Siop Gray-Thomas
a Swyddfa Plaid Cymru, Caernarfon

Dyddiadur y Mis

GORFFENNAF

1-7: Wythnos Garnifal CWM-Y-GLO
1, Sul: CWM-Y-GLO — Cymanfa Ganu yng Nghapel y Tabernacl am 8 o'r gloch
2, Llun: CWM-Y-GLO — Noson y Merched yn yr ysgol am 6.45. Arddangosfa Gelfyddyd Prydferthu a Thrin Blodau.
LLANBERIS — Clwb Methedig Eryrl — pleserdaith i Landudno.
Gyrfa Chwist dan nawdd y Clwb Pel-droed yn y Ganolfan am 7.30
3, Mawrth: CWM-Y-GLO — Helfa Drysor
LLANRUG — Y Tîm Pêl-droed — cyfarfod cyffredinol yn adeiladau'r cae pêl-droed am 7.30.
4, Mercher: CWM-Y-GLO — Noson i Oedolion yn yr Ysgol am 6.30 yng nghwmni Myrddin a Rosalind
DEINIOLEN — Cyngerdd y Plant pryd y coronir Brenhines y Carnifal
5, Iau: CWM-Y-GLO — Rownd derfynol y Dartiau yng Ngwesty'r Snowdon am 8.30.
7, Sadwrn: CWM-Y-GLO — Carnifal
DEINIOLEN — Swper Carnifal yng Ngwesty'r Fictoria, Llanberis
LLANBERIS, NANT PERIS, BETHEL — Triplau'r Ysgolion Sul
8-14: Wythnos Garnifal y WAUNFAWR
8, Sul: WAUNFAWR — Cymanfa Ganu yng Nghapel Croes y Waun am 7.30

9-12: Wythnos GWYL PENISARWAUN
9, Llun: PENISARWAUN — Noson Goffi yng nghwmni Mr. Reg Edwards
10, Mawrth: PENISARWAUN — Gemau Pêl-droed 7 Bob Ochr
12, Iau: PENISARWAUN — Carnifal a Mabolgampau
WAUNFAWR — Gemau pêl-droed 5 bob ochr
13, Gwener: WAUNFAWR — Coroni Brenhines Heather yn Neuadd yr Eglwys am 6 o'r gloch
LLANBERIS — Clwb yr Henoed
14-21: Wythnos Garnifal LLANBERIS
14, Sadwrn: WAUNFAWR — Carnifal LLANBERIS — 'Padarn Roc' ym maes parcio Gwesty Fictoria o 4 tan 10 o'r gloch
15, Sul: LLANBERIS — 'Noson o Gân' yng Nghapel Coch am 8 o'r gloch
16, Llun: LLANBERIS — Gyrfa Chwist y Carnifal yn y Ganolfan am 7.30
17, Mawrth: LLANBERIS — Mabolgampau'r Carnifal yn Nôl y Goeden am 5.45
18, Mercher: DEINIOLEN — Apel Gwaun Gynfi — Brethyn Cartref yn yr Ysgol Gynradd am 7.00
LLANBERIS — Rownd derfynol y Dartiau yng Ngwesty'r Castell am 8.00
Disgo Plant Ysgol Gynradd yn y Ganolfan am 7.00
19, Iau: LLANBERIS — Gemau Giamocs yn Nôl Goeden am 6.45
20, Gwener: LLANBERIS — Bingo'r Carnifal yn y Ganolfan am 7.30
YR ARDAL — Ysgolion yn cau am wyliau'r haf.
21, Sadwrn: CWM-Y-GLO — Pleserdaith y Pensiynwyr i Landudno
LLANBERIS — Carnifal am 12.30
Ras Ben Yr Wyddfa am 3.30
27, Gwener: LLANBERIS — Clwb yr Henoed
28, Sadwrn: DINORWIG — Pleserdaith

SIBRYDION O'R YSGOLION

TAITH GERDDED

Fel y soniwyd eisoes yn y rhifyn diwethaf o'r *Eco* bu taith gerdded y mis diwethaf i gasglu arian at yr ymgyrch yn Lesotho. Llwyddiannus fu'r daith, ac eisoes casglwyd £800 o'r ysgol hon. O ystyried mai ond 96 o blant a gerddodd mae'r cyfanswm yn un arbennig o dda. Dymuna trefnwyr y daith o'r ysgol ddiolch yn fawr i bobl y cylch am y fath gefnogaeth.

PENCAMPWYR CYMRU

Estynnwn hefyd ein llongyfarchiadau i dîm cwis y chweched dosbarth ar eu llwyddiant yn erbyn tim o Rydfelen ar y rhaglen ciws 'Cais am gais'. Daethant i'r brig, ac nawr maent yn Bencampwyr Cymru gyfan. Bydd y rhaglen i'w chlywed ar y radio ar Orffennaf 15. Aelodau'r tîm oedd Eifion Jones (Deiniolen), Dewi Williams (Seion), Emyr Griffith (Deiniolen)

Cymdeithas Lenyddol i Landudno
29, Sul: LLANBERIS — 'Canu Mawl' yn Eglwys Sant Padarn am 8 o'r gloch yng nghwmni Côr o Lundain

DYDDIADAU I'W COFIO

AWST 4-11 — Eisteddfod Genedlaethol Caernarfon a'r Cylch
AWST 8 — 'Steddfod y Cofis' — Noson Lawen Fawr yn y Pafiliwn am 10.30 p.m.
AWST 25 — Trip Ysgol Sul Eglwys Sant Mihangel, Llanrug i Southport

ac Euron Griffith (Bethel).

TRIPIAU

Bu'r mis hwn hefyd yn un prysur o ran y triplau a drefnwyd.

Ar Sadwrn y 16eg trefnwyd trip i blant yr Urdd a'u hathrawon i Nant Gwrtheyrn. Bu Edryd Gwyndaf (sef cyfarwyddwr y ganolfan iaith i ddysgwyr, sy'n cael ei agor yn Nant Gwrtheyrn) a Ioan Mai Evans (hanesydd lleol) yn rhoi sgwrs am y lle i'r plant gan ganolbwyntio ar y cynlluniau ar gyfer dyfodol Nant Gwrtheyrn fel Canolfan Iaith.

Cafwyd diwrnod diddorol a chofiadwy hefyd pan ymwelodd y drydedd flwyddyn â charchar Biwmares. Trefnwyd y trip gan Mrs. A. Owen, Mrs. A. Jones a Mr Harri Jones, a chafodd pob un o'r disgyblion y cyfle i flasau cawl enwog y carchar a'r bara brown. Balch gennym ddweud fod pawb wedi dychwelyd yn ddiogel o'r carchar.

Ynghanol y mis hefyd bu i ddosbarthidau 2A a 2B ymweld â chaer Rhufeinig Segontium, a chawsant hwythau hefyd y cyfle i gloddio ynghanol yr adfeilion am greiriau a hen lestri pridd.

LLWYDDIANT ARLUNIO

Rhaid rhoi sylw i adran gelf ac arlunio yr ysgol. Bu Jessica a Helena Williams o'r 3ydd a'r 4ydd dosbarth yn llwyddiannus yn y gystadleuaeth cywaith arlunio yn Eisteddfod Genedlaethol yr Urdd. A daeth Gareth Roberts o'r chweched dosbarth ac Edgar Llewelyn Jones o'r dosbarth 1af, hefyd yn gyntaf am arlunio yn Eisteddfod Sir yr Urdd.

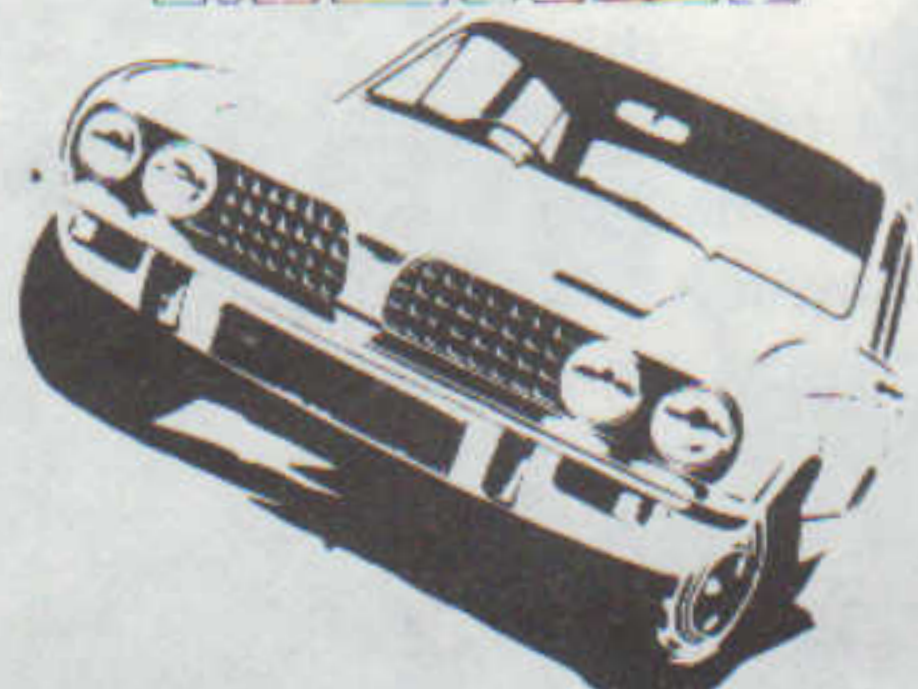
YMGYRCH LYFRAU

Bu'r ymgyrch lyfrau yn llwyddiannus eleni. Fe werthwyd 426 o lyfrau Cymraeg, ac fel ysgol carem ddiolch i bobl y cylch am eu cyfraniad, a'r derbyniad da a gafodd y plant wrth fynd oddi amgylch y tai.

EISTEDDFOD YR YSGOL

Cafodd trefniadau Eisteddfod yr Ysgol eu cwblhau, a rhaid egluro fod dyddiad yr Eisteddfod wedi ei newid eleni o Chwefror i Dachwedd 21.

MODURDY MENAI

FFORDD CAERNARFON Y FELINHELI

Ffôn : Portdinorwic 670882

Perchennog : J. Evans

ALLAN ERBYN Y 'STEDDFOD GWERINEIRIAU SIR GAERNARFON MYRDDIN FARD

Argraffiad gyda nodiadau gan
Bruce Griffiths.
£2.50.

*Trysorfa o werineiriau, diarhebon, priod-ddulliau,
cymariaethau ac ati —
Holl gyfoeth iaith yr hen sir.*

Ar gael trwy eich llyfrwerthwr lleol ac ar Faes yr Eisteddfod (galwch yn stondin Tai Gwynedd) neu yn uniongyrchol oddi wrth Bruce Griffiths, Llygad yr Haul, 36 Ffordd Cynan, Penrhosgarnedd, Bangor, Ffôn: 53609 (£2.50 + 20c cludiant).

Wavell Roberts CIGYDD

LONDON HOUSE
LLANRUG

Ffôn: Caernarfon 3574
PEN CIGYDD Y FROI

Yr ŵyn lleol mwyaf
blasus

Selsig cartref, cigoedd
parod i'w bwyta
Archebion ar gyfer
y rhewgist

MYNNWCH Y GORAU
A DEWCH ATOM NI!

WIL a VAL GUY TREFLYN STORES BETHEL

Bwydydd, Melysion, Teganau a

Diodydd ac yn awr dewis o
Ddillad Plant

Y FELINHELI 670 237

RHYBUDD CYHOEDDUS

MEIRION JONES & HAYDN HUGHES CYFREITHWYR

Agorwyd swyddfa newydd yn
2 Y Bont Bridd, Caernarfon.
Oriau agor Llun-Gwener 9-5.
Sadwrn 9.30-12.30. Cysyllter â
J. Haydn Hughes L.I.B. (anrh.)
neu R. Meirion Jones, L.I.B.
(anrh.) yn y cyfeiriad uchod
neu yng Nghaernarfon 3053.

CHWARAEON

GEMAU'R HAF?

Daeth tymor yr haf eto, tymor byr o wyliau i'n peldroedwyr, neu dymor o leiaf pryd y cânt ymarfer eu chwaraeon eraill, gan mai'r un rhai yn aml, yn enwedig ym myd plant ysgol, sy'n disgleirio yng nghampau'r gaeaf a'r haf.

Mae eraill, er nad yw'r tlysau a enillwyd ganddynt yng ngharffannau Llanrug a Llanberis wedi dechrau hel llwch, eisoes yn ysu am y tymor nesaf, ac yn chwarae'n rheolaidd â'r timau gemau cyfeillgar sy'n codi fel madarch bob haf ym mhentrefi'r ardal.

Cyfle i ganolbwyntio'r mis hwn felly ar gemau'r haf, — criced, mabolgampau a sgio, ie, SGIO! Daeth y sbort yma, a welir yn ei berffeithrwydd ar y teledu o ganolfannau Alpaidd Ewrop, bellach yn bur boblogaidd yn ein rhan ni o'r byd. Cyn belled ag y gwn i, nid oes canolfan y gellir ymarfer y grefft ar eira naturiol ynddo yn nes at Ogledd Cymru na mynyddoedd yr Alban a dyfais artiffisial, sef carped mat coco anferth a ddefnyddir yma i ddysgu ac i ymarfer arno. Bu darpariaeth o'r math hwn ym Mhlas y Brenin, Capel Curig ers bron i ugain mlynedd bellach, ac yno y tyrra'r rhai sydd am arbenigo yn y gamp.

Bu cyfnod pan oedd rhai o ddisgyblion Ysgol Brynrefail yn treulio amhell bnawn yno, ond gwibdaith flynyddol i ganolfan sgio yn Ewrop neu'r Alban yng ngofal Mrs Wroe, yr athrawes ymarfer corff yw'r unig gysylltiad uniongyrchol rhwng y sbort hwn â'r ysgol.

Ar eu liwt eu hunain y bu nifer o'r plant felly yn cystadlu ym mhencampwriaeth Ysgolion Cymru ym Mhont-y-pŵl yn ystod mis Mai, ac mae'n glod iddynt ac i'w hyfforddwyr eu bod wedi gwneud mor rhagorol o dan yr amgylchiadau. Mae'n wir eu bod o deuluoedd sydd â'u diddordebau, ac i raddau helaeth, eu ffordd o fyw, yn gysylltiedig â gweithgareddau'r awyr agored, a 'does dim yn bwysicach i ddatblygiad plentyn mewn unrhyw faes na chefnogaeth ei gartref.

Mr Maelor Owen o Lanrug yw eu hyfforddwr, ac ar gyfartaledd bydd Chris a Timothy Lloyd, Gwesty Ieuenctid Pen y Pass, Robina McCan o Geunant a

David Glass, Gwesty Ieuenctid Llanberis, ymhlith eraill, yn ymarfer dan ei ofal ym Mhlas y Brenin ddwywaith yr wythnos.

Bu Chris, Timothy a David yn sgio ers bron i bedair blynedd bellach, a 'does ond naw mis er pan deimlodd Robina'r sgis am ei thraed am y tro cyntaf. Eu llwyddiant mwyaf fel grŵp fu buddugoliaeth Timothy ym Mhencampwriaeth agored Gogledd-Ddwyrain Lloegr i rai dan 12 oed; hynny yw, hyd at fis Mai eleni.

Robina McCan, Timothy Lloyd a'i frawd Chris yn y cefn.

Rhedfa artiffisial yw'r un ym Mhont-y-pŵl, wrth gwrs, ac un digon anwastad hefyd yn ôl pob hanes. Mae'n 200 m. o hyd ac yn dra serth mewn mannau. Lluniwyd cwrs slalom arno ar gyfer y bencampwriaeth a gorfu i bob cystadleuydd ei gwblhau ddwywaith. Slalom, wrth gwrs, yw'r gamp o sgio cwrs igam-ogam rhwng polion, neu giatiau, heb daro'r un ohonynt.

Daeth Tim Lloyd, sy'n 11 oed, yn gyntaf yn y dosbarth i fechgyn o dan 12, a Robina yn gyntaf yn yr un dosbarth i enethod. Ail oedd Chris ym mhencampwriaeth bechgyn dan 16 oed. Ni bu David mor llwyddiannus, ond deëllir iddo roi tystiolaeth deg o'i allu.

Llongyfarchiadau i'r pedwar, a gobeithiwn glywed llawer mwy am eu gorchestion yn y dyfodol.

PENCAMPWR CYMRU

Dafydd Williams o Benisarwaun ydi pencampwr Cymru ar y ras dros 100 medr a hefyd ar y ras dros 60 medr — mewn cadair. Bu'r gŵr ifanc dewr yma, y soniwyd amdano eisoes ar dudalen ôl yr Eco, yn cystadlu'r Sadwrn diwethaf ym Mhencampwriaeth Cenedlaethol Cymru i'r methedig yng Nghanolfan Chwaraeon Prestatyn, a phrofodd unwaith eto ei fod ymhlith goreuon y wlad. Fel y gŵyr pawb sy'n ei adnabod, mae Dafydd wedi hen ddygymod â'r spirabifida, ac yn hytrach na'i garcharu ei hun, defnyddiodd ei gar bach glas i grwydro'r wlad ynddo a'i gadair i ragori ynddi yn yr unig fath o chwaraeon sy'n apelio ato.

Mae'n daflu'r disgen a phicell ardderchog, a'r tro hwn defnyddiodd ei freichiau cyhyrog i hyrddio ei gadair yn gyflymach na neb arall yn y ddwy ras fer.

Daeth hefyd yn ail yn y gystadleuaeth gyrru igam-ogam, y slalom, ac yn ail ar saethu â gynnu bach. Da iawn, Dafydd, — dal ati!

CRICED

Nid yw'r ffaith na neilltuir fawr o ofod ar y dudalen ôl i ymdrin â chriced yn arwyddocaol o safon timau'r ardal nac ychwaith o gyfraniad rhai o'r brodorion i'r gêm. Mae'n syndod a siom barhaol i mi na lwyddwyd i ddod o hyd i ddarn o dir yn yr ardal lle gellid paratoi wiced arno, gan na fyddai prinder o gwbl yn nifer na safon y rhai a fyddai'n awyddus i chwarae. Yn wir, y mae nifer fawr o bentrefwyr dalgylch Eco'r Wyddfa yn hawlio eu lle mewn timau o du allan i'r fro ac mae timau Ysgol Brynrefail, meithrinfa chwaraewyr y dyfodol, yn dal eu pennau yn anrhydeddus mewn cystadlaethau ag ysgolion eraill.

Y mae timau ail a thrydedd blwyddyn yr ysgol, rhyngddynt, wedi chwarae pum gêm, gan ennill pedair ohonynt, yn cynnwys rownd gyntaf Tlws Ysgolion Gwynedd yn erbyn Ysgol y Gader Dolgellau. Cyfraniadau Ian Pritchard, 63 rhediad, a Dilwyn Morris, 27 rhediad, fu'n fwyaf cyfrifol am y fuddugoliaeth, ond deëllir fod yma dîm da, a dyna sy'n bwysig yn y pen draw, nid yr unigolion.

Nid yw'r tîm hyn wedi chwarae eto gan fod galwadau arholiadau'n peri na ellid gwneud dewis a fyddai'n gynrychiolaeth deg o safon yr ysgol. Er hynny, ni bu'r

goreuon yn diogi, gan fod David J. Brailsford, Dylan Williams, Eyrn Owen a Carl Wannop eisoes wedi cynrychioli'r ysgol yn nhîm dan 16 oed Sir Gaernarfon (gweler y pedwar yn y llun isod).

Y mae'r tri a welir yng nghefn y llun, sef David, Dylan ac Eyrn hefyd yng ngharffannau timau Gwynedd a Gogledd Cymru, a bu Eyrn ar brawf i dîm cenedlaethol Cymru. Bowliwr cyflym yw Dylan, batiwr a wicedwr yw David ac mae Eyrn yn rhagori â'r bat a'r bêl.

Nid ymhlith plant yr ysgol yn unig y mae'r holl sêr criced lleol, gan fod un a ymgartrefodd bellach ym Methel ymysg chwaraewyr gorau Gogledd Cymru.

Bu Richard Lloyd Jones, neu'n fwy adnabyddus, Mêt, yn chwarae i dîm cyntaf Bangor ers blynedd-oedd bellach ac yn eu cynrychioli yn nhimau'r sir a Gogledd Cymru. Ef yw capten presennol tîm y sir a hyd yma cyfrannodd yn helaeth i'w llwyddiant yn ennill eu dwy gem gyntaf. Mae'n gapten deallus ac yn eithriadol o fedrus â'r bat a'r bêl. Yn y gêm gyntaf, gorchfygwyd Sir Ddinbych am y tro cyntaf ers deuddeng mlynedd, a hynny'n hawdd gyda Peter Evison (un o garfan tîm pêl-droed Llanberis) yn sgorio 41 rhediad.

Yn erbyn Sir Fôn yr oedd yr ail gêm, ac eto cyflawnodd Peter 53 o rediadau, un ar ddeg yn llai na Richard, a goronodd ei berfformiad a phum wiced am 42 rhediad tra'n bowlio.

Mae tair gêm ganddynt i'w chwarae ym Mhencampwriaeth Gogledd Cymru, sef Sir y Fflint yn Llandudno, Sir Drefaldwyn yn y Drenewydd a Sir Feirionnydd ym Mhwlheli. Pob lwc iddynt.

Mabolgampau

Daeth ychwaneg o lwyddiant i fabolgampwyr Ysgol Brynrefail yng Nghyfarfod Athletau Gwynedd ar gae'r Coleg Normal, Bangor ar Fehefin 16, ond yn anffodus ni fydd ond un o'r disgyblion yn cynrychioli'r sir yn y Gemau Cenedlaethol yng Nghwmbrân yn ddiweddarach y mis hwn.

Ni chynhelir cystadlaethau yno i rai o dan 13 oed, ac yn y dosbarth hwnnw y profodd yr ysgol y mwyafrif o'u buddugoliaethau. Daeth Mathew Antoine yn ail yn y ras dros 100 medr ar ol llwyddo i ennill y gystadleuaeth taflu'r ddisgen. Ail hefyd oedd Steven Owen am daflu'r bicell. Torrodd Nigel Roberts record yr ysgol tra'n ennill ar y naid uchel a daeth tîm ras gyfnewid yr ysgol yn drydydd. Ni ddaeth llwyddiant o

gwbl i'r bechgyn dros 13 oed, ond nid dyna hanes y genethod.

Daeth Julie Clarke yn ail yn y ras dros 200 m. i'r genethod hyn ac 'roedd yn aelod o dîm ras gyfnewid Arfon a ddaeth yn ail. Ail hefyd oedd Iona Williams ar daflu'r bicell yn y dosbarth canol, Melanie Sellers yn y ras 800 m a Delyth Jones, eto ar y bicell, yn y dosbarth dan 13 oed.

Aeth unig fuddugoliaeth y genethod, a hi fydd yn ein cynrychioli yng Nghwmbrân, i Susan Ward yn y dosbarth iau am daflu'r ddisgen. Llwyddodd i'w bwrw ymhellach nag erioed o'r blaen yn ei hanes gan dorri record yr ysgol yn y broses.

Daeth Cheryl Edwards yn drydydd am daflu'r pwysau yn yr un dosbarth.